

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће и ванредних бројева. Претплата се шаље „Уредништву Полицијског Гласника“ или дотичним окружним и средњим властима, или на пошти. Цена је листу: чиновницима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште, годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механичарима годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је на основу чл. 54. и 101. Устава земаљског:

Народна Скупштина састављена из народних посланика изабраних за скупштинску периоду: 1903., 1904., 1905. и 1906. године, сазива се у други редован сазив на дан 1-ог октобра ове године у Београду.

Из канцеларије министарства унутрашњих дела, 15 септембра, 1904. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је на основу чл. 54. и 101. Устава земаљског:

Да се Седнице Народне Скупштине, сазване указом од септембра ове године у други редован сазив за 1. октобар ове године у Београду, одложе до 1. новембра текуће године.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16 септембра 1904 г., у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Чедомир Марјановић, писар друге класе начелства округа пожаревачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађ. реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15 септембра 1904 г., у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

Г. Министар финансија писмом од 21. јула ове год. ЦБр. 11846 известио ме је,

да се наређене расписе од 6. фебруара ове год. СБр. 1282 о наплати таксе од увозника за анализу оних артикала, који немају уверење о хигијенској исправности, коси са правилима за царинско хемиску лабораторију, јер се, по чл. 5. тих правила, такса за анализу наплаћује од увозника само онда кад увозник сам тражи да се анализа изврши. Када декларанти не траже анализу онда се она врши бесплатно по званичној дужности, у коме случају трошкови анализе падају на терет државне касе.

Према овој наредби моју од 6. фебруара ове год. СБр. 1282, у оном њеном делу који говори о наплати таксе за анализу робе од декларанта, мењам; и речи „таксе за анализу плаћа увозник по рачуну“, које се налазе у тачки 2. расписа од 6. фебруара ове год. СБр. 1282, *изостављам*, јер је начин плаћања те таксе предвиђен у правилима за царинско хемиску лабораторију.

О овој се извештавају надлежне власти, увозници, и остала интересована лица, ради знања и управљања.

СБр. 7793.

2. септембра 1904 год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

На основу § 356. б. казненог законика, прописујем ова

ПРАВИЛА

О ОДНОСИМА СЛУГУ*) И ЊИХОВИХ ГАЗДА

I. Опште одредбе.

Члан 1.

Уговор о служби закључен је одмах, чим се погодба усмено о томе прекине, а упис у служитељску исправу или прављење уговора бива доцније по овим правилима.

Члан 2.

Уписивање у служитељске исправе и потврђивање уговора о служби, врше по-

лицијске, средње и окр. власти, по формуларима које прописује Министар унутрашњих дела.

Члан 3.

Упис и потврда уговора врши се: или по личном предстанку газде или слуге властима, или кад газда писмено саопшти власти услове уговора, па ове и слуга као тачне призна.

По селима, представке о служби, било личне или писмене, чине се код општинских власти, а ове званично саопштавају полицијским властима услове погодбе упућујући и слугу.

У случајевима, где је погодба уговорена месечно, није потребно понављање уписа.

Члан 4.

По свршеном упису, слуга мора одма предати газди служитељску исправу или уговор и пореску књижицу.

Ако би газда нашао, да је уписом и уговором унесен и такав услов, који није претходно погодби, има права да тражи исправку код власти која је упис извршила у року од пет дана по пријему исправе.

Дан пријема исправе не рачуна се.

Члан 5.

Служитељску исправу морају имати: покућари, кочијаша и рабације, ћирице, пољске слуге, воденичари, момци: месарски, механски, кафански, млекарски, лебарски, пекарски и ашчијски; куварице, собарице и дадиље као и возари, скелеције, лађари и аласи, ако су код других погођени или немају самосталне радње.

Дојиње могу са газдом имати нарочити уговор.

Члан 6.

Исто тако служитељску исправу морају имати и ученици — шегрти, и у упису означаће се време, кад се имају, по § 23. уредбе о еснафима, привести дотичном еснафу ради полагања испита за калфу.

Члан 7.

Трговачки помоћници, као и они, који по механама и кафанама раде под рачун, морају имати закључене уговоре с господарима.

Занатлијским и осталим калфама стоји до воље, да ли ће закључивати уговоре

*) реч „слуга“ односи се на сва она лица, која су означена у чл. 5. ових правила.

или имати исправе по чл. 5. ових правила, али једно од овога двога морају имати.

Члан 8.

Наређењима чл. 6. и 7. ових правила не мењају се одредбе прописане у уредби о еснафима које се односе на калфе и ученике.

Члан 9.

Од ступања у службу па за 24 часа, газда је дужан да пријави слугу месној полицијској власти у смислу § 344. кр. законика, а уписати га мора у року од 15 — петнаест — дана.

Члан 10.

У исправу или уговору мора се означити: време службе, количина плате или накнада и рок плаћања, а треба увек назначити и посао за који се слуга узима.

Ако посао у исправу или уговору не би био поменут нарочито, онда слуга мора радити све домаће послове.

Члан 11.

Кад уговор о служби истекне, или се раскине, газда је дужан да назначи у исправу или уговору који се налази код слуге, зашто престаје уговор, какво је било владање слугино, и да ли је заслуга исплаћена. Одмах после овога слуга мора однети исправу или уговор полиц. власти, да се овај раскид уговора унесе у регистар и надлежно овери.

Престанак уговора по селима оверавају општинске власти.

Члан 12.

Уговоре о служби и упис у служитељску исправу и престанак службе, полицијске власти уводе у нарочити регистар, који ће прописати Министар унутрашњих дела.

Члан 13.

Прва служитељска исправа издаје се сваком оном, који хоће да служи, кад докаже уверењем своје општине, да је доброг владања или кад за њега јамчи газда, ако је овај познат као исправан грађанин, или кад је, на послетку, сам слуга познат полицијској власти као исправан.

Накнадна исправа издаваће се тек онда, кад се утврди да је стара попуњена или случајно изгубљена.

Украдене исправе огласиће полицијска власт, путем „Српских Новина“, да не важе, како би се спречиле злоупотребе и кривац казнио.

Ако се утврди: да је неко намерно упропастио исправу, што је у њој била рђава оцена ранијих газда, онда ће се у њу уносити и ти податци, прпећи их из регистра, поред казне која се изриче у смислу чл. 31. ових правила.

Члан 14.

Лица испод 16 година морају имати дозволу за службу од својих родитеља или старатеља.

Ако ових нема, онда сама власт оцењује: да ли према снази, здрављу и приликама у којима се ова лица налазе могу ступити у службу или не.

Удате жене такође морају имати дозволу својих мужева, али ова није потребна

оним женама које су мужевима отерали или су саме одбегле.

Ако су сва ова лица из других места власт ће, на захтев њихов или газдин, службено тражити ове дозволе.

Лица испод дванаест година не могу ступити у службу ни по дозволи својих родитеља или старатеља.

Члан 15.

Уговор о служби закључен између мушких и женских не вреди, ако се докаже да је он само изговор за ванбрачан живот. Дотична лица казниће се по закону за то дело и за обману власти.

Члан 16.

Они млађи, који болују од какве различне болести, пријавиће се сами власти, да се упуте у болницу ради лечења (сифилистични лече се бесплатно.) А дужност је и газде да о томе известити власт, ако се болест може запазити. Полицијско-санитетске власти на ово ће нарочито морити, по свима радњама које продају животне намирнице.

Члан 17.

Ако газда пропусти слугу уписати или уговор закључити у року одређеном у чл. 9., дужност је слуге да то одмах власти достави, јер ће у противном и он бити кажњен зато као год и газда.

Члан 18.

Ко наговара слугу да не ступи у погођену службу, казниће се по овим правилима, а ко наговара слугу да из погођене службе иступи, казниће се по § 352 казног законика. Али, ако ову кривицу учини посредник за набављање слугу и службе, поред казне осудиће се на губитак кауције у корист санитетског фонда и забраниће му се радња посредничка.

Члан 19.

Слуге, који са стране дођу или су остали без службе, могу се пријавити месној полицијској власти, а тако и газде, који траже слугу, могу се обратити истој власти ради обавештења.

Управа града Београда, као и месне државне полицијске власти, водиће нарочите спискове оних, који су се пријавили за службу, и оних који траже слугу, и по њима ће давати обавештења онима који службу или слугу траже. За све то државна полицијска власт неће ништа наплаћивати.

II. М л а њ и

Члан 20.

Слуга је дужан све уговорено време одслужити и не сме пре времена газду оставити без довољно узрока, јер ће иначе одговарати по тач. 1. § 355. каз. законика.

Члан 21.

Пре уговореног рока слуга може свог газду напустити ако код власти покаже вероватност својих навода:

а., да би му шкодило здрављу ако би и даље на одређеном послу радио, зашто је потребно лекарско уверење;

б., кад га газда или ко од укућана злоставља, или га на неморална или противзаконна дела наводи;

в., кад газда одлази изван места свога становања и њега води да тамо дуже од два месеца или са свим остане, но у томе случају дужан је газду известити на седам дана пред полазак, да неће с њим ићи;

г., кад га родитељи услед напрасне болести позову, или кад му код куће имање нема ко да надгледа услед болести или смрти у фамилији;

д., кад код млађег — женског пола наступи случај удомљења.

Но дојиља или лице које је погођено да чува слабомоћне, не може службу напустити ни у ком случају пре времена, док себи способну замену не нађе.

Члан 22.

У кући где је само један слуга или једна слушкиња, напуштање службе не може бити док се замена не нађе, изузимајући случајеве: болести, и кад је отказ учињен код уговора дужих од месец дана, на 15 дана, а код уговора месечних на 7 дана.

Члан 23.

Слуга се у свакој прилици мора бринути за интересе свога газде и чувати га од могуће штете. За штету коју сам учини одговоран је, а за преваре, проневере и крађе с њиме ће се поступити по прописима казног законика.

Члан 24.

Дужност је слуге заповести свога газде и његових укућана, односно извршења послова за које се погодио, тачно извршити, у понашању спрема њих бити ујудан и пристојан.

Члан 25.

Онај који је непослушан, владања рђавог, или би се с укућанима свађао и ове вређао и псовао, или би домаћу чељад развратностима разним учио, или би руку на газду и газдарицу дигао, казниће се по тач. 3. § 355. каз. законика, у колико то не би долазило у ред других већих казнимих дела.

Члан 26.

Кад се слуга намерно понаша тако да би газду натерао да га пре времена отпусти, по тужби и оцени околности казниће се по овим правилима.

Члан 27.

Ако би се сазнало да женска у кући, где служи, прима мушка лица и с овима блуд проводи, казниће се по тач. 6. § 365. каз. законика; а ако прима љубазника или ако у опште слуга прима у кућу друга лица, било мушка било женска, без знања и одобрења газде, казниће се по овим правилима.

Члан 28.

Кад слуга изађе из службе, дужан је вратити газди све ствари, које су му биле предате, да о овима води бригу, и на захтев газдин мора показати све што собом односи.

Члан 29.

У случају смрти газдине, слуга је дужан продужити службу до погођеног времена, ако би га наследници умрлог хтели задржати; иначе, ови су дужни дати слуги унапред петнаестодневну плату, па га онда отпустити.

Члан 30.

Слуга је дужан да све своје исправе брижљиво чува. Ко по уговору или исправи мрља, брише, цепа, казниће се по овим правилима у колико које лице неби за учињено дело одговарало по тач. 4. §. 342. каз. законика.

Члан 31.

Ко своје исправе с рђавим сведоцима намерно уништи или склони, казниће се по овим правилима; а ако је намерно дата рђава сведоџба, млађи се може користити правом које му даје члан 42. ових правила.

Члан 32.

Ако се ко ухвати под туђим именом и са туђим исправама, поступиће се с њим по тач. 1 и 2. §. 341 каз. законика.

Члан 33.

Кад се код слуге нађу лажне или преиначене исправе, поступиће се по §. 150. каз. законика.

III. Господари — Газде

Члан 34.

Ни један газда не може држати слугу у служби без исправе и пореске књижице, и биће кажњен ако у овом случају није поступиљено по чл 49. и 13. ових правила.

Члан 35.

Ако газда неће без узрока да прими у службу већ погођеног слугу, губи капару ако ју је дао, а дужан је дати му петнаестодневну плату, коју је обећао давати.

Члан 36.

Уговорену плату газда ће издавати слуги у погођено време. Ако о томе није ништа уговорено, плату ће му давати на крају сваког месеца.

Накпаду за учињену штету не може газда слуги задржавати од заслуге, ако овај на то не пристане, без исправе код власти — §. 353. каз. законика.

Члан 37.

Приликом ступања у службу газда је дужан уверити се, је ли слуга своју зараду пријавио за порезу. Кад му буде давао плату увек ће од њега тражити пореску књижицу да види, је ли и колико платио порезе. За непријаву зараде за порезу и за неплаћену порезу слуге одговоран је газда по чл. 65 закона о непосредном порезу.

При изласку из службе или отпуштању газда неће слуги издавати плату док му не докаже пореском књижицом да је измирио сву своју порезу за време, које је провео у служби код газде, од кога излази ма из каквога узрока, а ако то слуга не учини за три дана по изласку из службе, газда ће предати новац пореском одељењу.

Члан 38.

Газда и његови укућани не могу спрам слуге бити сурови, ниш му могу дати теже послове него што то допуштају његове године, снага и здравље.

Члан 39.

Слугу, који оболи у служби, газда ће или лечити о трошку самога слуге или га упутити у болницу или предати фамилији.

За малолетна лица и она, која су из других места, у свима случајевима тежег оболевања или несрећних случајева, газда је дужан одмах известити полицијску или општинску власт, а она ће се постарати да учини даље шта треба.

Члан 40.

Газда може отпустити слугу без отказа:

- 1., Ако је из ма каква узрока неспособан за службу за коју се најмио;
- 2., ако је непослушан и упоран;
- 3., ако погрдним и поругљивим речима увреди свога газду или његову породицу, или ако остале слуге подбада против господара, завађа их и нарушава домаћи мир;
- 4., ако краде, вара или проневерава, или ако газди не каже, кад то друге његове слуге чине;
- 5., ако хотимично штети имаовину газдину;
- 6., ако без знања газде и на његов рачун зајми новац или ствари;
- 7., ако буде затворен без кривице газдине;

8., ако се пода пијавству, картању, и другом каквом ружном пороку, или ако на зло наводи децу и укућане господаре;

9., ако својом кривицом добије какву заразну или ружну болест; и

10., ако служавка у кући прима своје љубазнике, или ако слуга у опште прима друга лица без знања и одобрења газдина или ако служавка затрудни.

У свима овим случајевима газда ће слуги исплатити заслугу до дана кад га је отпустио.

Но ако би слуга постао неспособан за службу више од 15 дана, услед каквог ванредног несретног случаја, који би се догодио вршењем службе, газда ће дужан бити, кад слугу отпусти из службе, дати му плату за 15 дана, поред плате, коју је он дотле заслужио. — Овим се не искључује могућност тражења судске накнаде.

Члан 41.

При иступању из службе газда ће попунити у исправи рубрику, у којој се забележава све што се тиче владања, верности и послушности слуге — чл. 11 ових правила.

Газда може ово, ако је неписмен, код полицијске власти, а где ове нема код општинске власти, усмено изјавити, па ће она сама то записати у исправи.

Члан 42.

Биће кажњен и дужан накнадити штету у висини једномесечне плате газда који намерно да слуги рђаву сведоџбу.

Члан 43.

Ако је престанак уговора на основу закона и ових правила, па газда неће свом слуги да да отпуст и исправе, власт ће га поред казне принудити да исправе преда, а сама ће у исправи или на уговору записати: колико је времена служио, и узрок са кога му она отпуст издаје.

IV. Извиђање и суђење

Члан 44.

Ко се огрешо о ова правила, казниће се по § 356 б. казног законика, до тридесет дана затвора или новчано до сто педесет динара, у колико то за које дело није нарочито законом друкче одређено.

Члан 45.

Све спорове, који наступе између слугу и газда расправљају полицијске власти, а у местима где ових нема, општинске власти по овим правилима.

Тужбе за ове спорове предају се у току службе, или најдаље за три дана по изласку из ове. Дан изласка не рачуна се. После овога рока поднесене тужбе неће се узимати у поступак.

Члан 46.

Газда ако је спречен да тужбу лично преда или пошље, може је изјавити преко свог укућанина.

Члан 47.

Исказ газдин, ако слуга противно њему не докаже или га с основном у сумњу не доведе, сматраће се као довољан доказ.

Члан 48.

Жалбе против пресуда и решења подносе и пресуде извршују по прописима полицијске уредбе.

Свака извршна осуда прибележиће се у исправи и регистру млађих.

Члан 49.

Правила ова ступају у живот и обвезу силу добијају од дана кад се обнародују у »Српским Новинама«, а од тога дана престају важити: »Правила о односима слугу и њихових газда од 1 априла 1887 год. П. №. 4037 са њиховим изменама и допунама од 28 новембра 1902 године П. №. 29043 и 24 јула 1903 год. П. №. 17668.

П. №. 25867.

12 септембра 1904 год.

у Београду.

Министар
унутрашњих дела,

Стој. М. Протић с. р.

ДАКТИЛОСКОПИЈА

У 2. и 40. броју »Полиц. Гласника« од прошле године, писато је о дактилоскопији — најновијој методи за утврђење идентичности.

Поводом најновије књиге бечких полицајаца *Виндта* и *Кодичека* о дактилоскопији*, која је пре кратког времена изашла у Бечу, ми ћемо се поново задржати на овом предмету, излажући, у колико је то могуће у једном чланку, суштину ове нове методе за идентифицирање, која је у неким западно-европским, а нарочито

* *Daktyloskopie. Ververtung Fingerabdrücken zu Identifizierungszwecken. Lehrbuch zum selbstunterricht für Richter, Polizeiorgane, Strafanstaltsbeamte, Gendarmen etc. von Kamillo Windt k. k. Polizeerat in Wien, und Sigmund Kodicek, Magistratssekretär in Wien. Mit. 79. Textillustrationen, 15. Tafeln und 2. Beilagen, Wien und Leipzig. Wilhelm Brazumiller k. u. k. Hof und Universitäts-Buchhändler, 1904.*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

у јужно-америчким државама, у велико напале примене.

И власт и приватна лица имају врло често интереса, да се утврди име и припадност једног одређеног лица.

Врло се често дешава, да извесно лице каже лажно име или у опште неће никако ни да га каже, а то може бити из разних узрока. Неки се гони као војни бегунац, други је побегао из казненог завода, трећи се боји да се не открије да је у поврату, те да тако повуче строгу казну, четвртим је непријатно да се сазна, да је он већ једном био под ислеђењем за исто или слично дело. По неки пут се притвореник боји само с тога, да се не тражи за које дело, које је он извршио, а за које власт у ствари и не зна. Неки који је ухваћен на делу нада се, да ће прикривајући име, а тиме и проналазак његова стана, добити толико времена, да ће се из његова стана саучесници и corpus delicti склонити на сигурно место.

Труд и трошак, који проузрокује власти један пробисвет прикривањем из ког било узрока правог имена и места рођења, често није незнатан.

Утврђење идентичности нађених лешина, непознатих самоубица и томе подобно, такође је често скопчано с великим тешкоћама.

Најчешће, а до скоро и једино помоћно средство за утврђење идентичности, још је увек у свима наведеним случајима онај лични опис, који се налази у пасошима, војним и служитељским исправама, потерницама и т. д. Овај лични опис, обухваћен обично изразима; средње величине, правилно, овално, обично и т. д. не може се озбиљно и корисно употребити за идентифицирање.

Од како је фотографија продрла у шире кругове, за идентифицирање се употребљују и фотографски снимци. Ну ипак досадање искуство показује, да фотографије често нису поуздане. Дешава се, да човека одведе на странпутицу само друга капа или фотографија у путничком или ловачком оделу. У колико је тек теже упознати извесну индивидуу, која нарочито мења и предругојачује браву, бркове и у опште цео изглед лица, па још нарочито кад ни фотографије не испадну добро.

Размишљајући о сигурнијим средствима за утврђење идентичности, Алфонс Бертиљон, чиновник париске полиције, изнео је у 1879. год, један систем, који је одмах обратио на се велику пажњу, и ускоро усвојен за идентифицирање у већини западних европских држава.

Он је на основу факта, да човечији костур после 21. год. остаје непромењен и да је апсолутно немогуће наћи два човека са потпуно једнаким кошчаним размерама, устројио систем мерења човечије величине и појединих делова његова тела, чиме се једном за свагда индивидуалише, те га је доцније увек лако наћи.

Овај систем, назван „антропометријом“ или „Бертиљонажом“, показао је огромне успехе.

Власти за одржање реда и сигурности добише у њему моћно оружје у борби

противу злочина у опште, а особито интернационалног.

Овом књигом, чији смо наслов горе исписали, њени аутори Виндт и Кодичек, описују један нов метод за идентифицирање, који остала средства за утврђење идентичности, па и сам „Бертиљонаж“, још у нечему превазилази. То је т. зв. *дактилоскопија*, један поступак, који се оснива на кожним шарама од прстију на руци.

Унутрашња страна руке испреплетана је у свима правцима разним линијама. Познате су бразде на длану, које се нарочито примећују при склапању шаке.

При тачнијем посматрању види се, како је унутарња страна руке покривена са још другим, врло многобројним, иначе неприметним линијама, т. зв. папиларним линијама. Ове су линије најјасније и најкарактеристичније при врху прстију, на јагодицама, те је, с тога, на њима и подигнут овај нови систем.

Још у старо време и на разним местима знали су за ту истину, да су шаре на прстима — вијуге — код сваког лица различите и да је немогуће наћи два човека са истим вијугама. Отуда се у Индији, Египту, Аргентини и т. д. служило са вијугама — отисцима прстију, као данас печатима.

И данас Турци, место да на своје исправе ударају печате или их потписују, они на њих стављају отиске кога прста, обично кажи прста, и као што ми упознајемо свој потпис, тако и неписмени Турци агносцирају свој печат по отисцима вијуга.

Непроменљивост мустара од отисака јагодица на прстима и лака дељивост истих мустара у само две главне групе, које се по том деле на неколико подкласа, омогућава лаку употребу папиларних линија за упознавање лица. То се ради на овај начин:

Једна метална плоча премаже се танким и подједнаким слојем штампарског мастила. По том се најпре палац, па онда остали прсти извесног лица један по један притискују на ову плочу тако, да крај плоче дође до првог зглавка на прсту и прст се окреће полако и пажљиво с левог краја нокта до десног. За овим се отисак преноси у одговарајућу рубрику картона, повлачећи по њему горњи део прста — јагодице — до зглавка, од леве стране нокта на десној.

Тако добијена карта од отисака прстију класифицира се према категоријама отисака појединих прстију и по том остави у регистратуру на место, које је на основу класификације аритметички израчунато.

„Нађе ли се при овом остављању на истом месту регистратуре, на које треба да дође карта, већ једна карта са истом мустром — то је онда дотично лице идентифицирано.

Овај у општим потезима оцртан поступак зове се дактилоскопија.

Преимућства овога најновијег система за идентифицирање над осталим у овоме су:

1. Дактилоскопски отисци не стају готово ништа;

2. Сваки може после важбања од пола часа справљати на сваком месту потпуно употребљиве отиске на картама;

3. Снимање отисака траје само неколико тренутака.

4. Предмет регистрирања сачињавају сами оригинални отисци тела дотичног лица, те су због тог искључене погрешке односно уношења и преписивања;

5. Идентифицирање на основу дактилоскопије употребљиво је подједнако код лица ма кога доба старости и апсолутно тачно; и

6. Што је најглавније, помоћу дактилоскопије се у кривичним случајима по нађеним отисцима прстију на лицу места могу чинити закључци олносно извршилаца дела. Н. пр. кривац је на месту извршеног дела крваву руку избрисао о хартију, платно, или дохватио ма од кога предмета, те тако оставио отисак од прстију, на основу чега се евентуално може утврдити крив. одговорност већ осумњиченог лица, или трагати по картонима лица, чији су отисци раније снимљени и регистрирани.

Па не само да се дактилоскопија служи овако видним отисцима, већ и таквим, који се на први поглед и не виде. Нпр. кривац је претурајући по кући хватао рукама хартије, књиге, рубље, стакло од лампе, чашу, дохватио до стола или других предмета и т. д.; рука је била чиста и није остало никаквих отисака, али се ипак примећује где је прстима пипнуо. Кад се овако дотакнута места поспу са сходним финим прашком, који према разним предметима, који хоће да се поспу мора бити и од разних материја, па се тако посуто место фотографише под одређеном јачином електричне светлости, ода се добије веран отисак вијуга са прстију дотичног лица.

Но и ако дактилоскопија има сва ова преимућства, она има и једну махну — класифицирање је теже и компликованије, док је класифицирање антропометријских картона брже, простије и савршеније.

Са тога се дактилоскопија обично и где год је могуће и не употребљује као засебан систем, већ као допуна Бертиљонажу, нарочито за канстатовање идентичности малолетника.

Ово дело, у коме се јасним и очигледним начином представља дактилоскопија, како се она примењује сада у циљу утврђења идентичности код власти аустријских и немачких, а намењено је у првом реду истражним судијама, чиновницима казних завода, полицијским органима и жандармима, којима је од стране аустријског министарства и препоручено.

Ми га препоручујемо свима нашим полицијским чиновницима, који се служе немачким језиком, јер је неоспорно да и наша полицијска струка и њени органи морају корачати за науком и новим проналасцима на пољу борбе противу злочина, ако се хоће да постигне озбиљнији успех у овоме и да не остане као што је до сада било, да се извршиоци кривичних дела не пронађу ни 20%, а да се од 100 лица, оптужених суду од стране иследне власти, осуде једва 25, а остали 75 се ослобођавају!*

** Статист. Годишњак Краљ. Србије.

ФОТОГРАФИЈА У ПОЛИЦИЈСКОЈ СЛУЖБИ

(СВРШЕТАК)

в) О агносцирању с помоћу фотографија.

6. Ако се имају извршити упоређења између двеју фотографија с различитом косом и брадом (дакле ако је н. пр. на некој фотографији дотични човек имао лепу косу и пуну браду, а на другој је избрижан и ошишан), онда се морају на обе фотографије покрити коса и оно место на коме брада расте. Вертилон је за тај циљ имао нарочито исечене хартије које су пак употребљиве онда, ако су обе фотографије снимљене у подједнакој величини и у подједнаку положају. Најпростије се поступа на овај начин. Фотографија се метне на прозор а преко ње један лист беле хартије, на којој се оловком повуче гранична линија између косматих и некосматих делова лица. Дакле: изнад чела границом косе, за тим слепоочницама низ образе, по том опет на више изнад бркова до носа, за тим опет низ образ на ниже, па онда уз слепоочницу на више. Та се линија после исече оштрим ножем. На исти начин ради се код фотографије ошишане и избрижане главе. т. ј. повуче се линија онде, где почињу космате партије. Је ли пак фотографија прилепљена на картон, онда се мора или метнути у воду да се одлепи или поменуто цртање извршити на флуспациру па онда пренети на писаћу артију. Кад смо дакле оба обвире исекли, онда их метнемо на фотографије и упоређујемо их.

7. За препоруку је добра лупа, јер се помоћу исте могу видети ожиљци, мрље, брадавице и т. д. Али од лупе се не сме много очекивати, јер код јачег увећавања види се рапавост хартија, која штетно дејствује.

8. Као строго начело ваља да важи, да се никад не сме ретуширати. То треба оставити фотографу трговцу, који људе хоће да „улепша“. За судску употребу мора фотографија бити слична, а та сличност би се ретуширањем оштетила.

ГРАЂАНСКИ - СУДСКИ ПОСТУПАК

протумачен начелним одлукама, одлукама опште седнице Касац. Суда и одељења и одлукама управних власти

ПРИКУПИО И УРЕДИО Свет. Јањић

Глава осамнаеста

О извршењу пресуде

(НАСТАВАК) 16

§ 481.

*

Да је и протокол лицитације доказ о својини, ма да купац није положио излицитирану цену казује нам одлука касационог суда од 27. IX. 1884 № 3444 којом је одобрена пресуда првостепеног суда, а према којој је скинут попис са ови разлога.

„Пуномоћник туженога није признао да је спорно имање купила на лицитацији тужиочева мати, нити да га је исплатила, а

и да га је, вели, купила, тужилац није постао господар истог имања, јер његова мати није положила излицитирану цену. Но поднесеним уверењем средске власти, као јавном исправом по §. 188. грађ. суд. пост. тужилац је доказао, како је умрла Стојна заиста купила на лицитацији спорно имање, а опет поднесеним изводом умрлих и крштеницом доказано је, како је Стојна умрла, и како јој је тужилац рођени син, дакле најпречи наследник по §. 396. грађ. зак.

Према овоме дакле он је постао сопственик спорног имања по §. 394 грађ. зак. добивши га у наслеђе од матере, а и Стојна је постала господар истог имања, купивши га на лицитацији, ово тим прешто се из интабулационог уверења у одговору види, да је њена — Стојнина — интабулација преча од интабулације туженога, према чему она по §. 483. грађ. суд. пост. није морала сву излицитирану цену ни полагати, но само онолико, колико треба за првог интабуланта — општину д... — коју суму он — тужени — као Стојнин наследник дужан је и пристаје да плати.“

Види одлуку № 10437 код §. 507.

*

Ма да је лицитант, на коме је остала продаја, изјавио на протоколу, да је лицитирано имање уступио другоме, па овај и цену положио, опет је лицитант, узет за купца и издата му тапија према овој одлуци:

На дан 23. VI. 898. продавало се имање Јована С., и њиву у »реци« купи Милан за 153 дин. но сутра дан — 24. VI. изјави пред извршиоцем на протоколу, да ову исту њиву уступа Стевану М. за исту цену, који — Стеван — и положи 153 дин. и доби признаницу од извршиоца, да је оволико положио на име куповне цене за њиву у »реци«.

Па како тапија изађе на име Милана то га је тужио и тражио да тапију пренесе на њ.

Поднео је и Миланово саслушање на протоколу код извршиоца.

Милан је ово све признао као и да је имање уступио тужиоцу а овај га и држи.

Првостепени суд одбио је пресудом тужиоца, којој није замерио ни Касациони суд 13. I. 03. № 10921.

Побуде за првостепену пресуду ове су:

„Да је признао туженога Милана и поднетим протоколом лицитације и квите у тужби, као јавним исправама по §. 187 и 180. грађ. пост. доказано, да је тужени имање описано у реферату ове пресуде уступио тужиоцу Стевану за исту суму у 153 динара. за коју је на лицитацији он — тужени Милан — ово имање и купио и да је ту суму, као излицитирану цену истог имања, тужилац исплатио извршиоцу продаје.

Ну, како се из поднете тапије у тужби види, да је иста тапија изашла на име туженога и он посто господар истог имања, — то, да би тужени могао ово имање отуђити — пренети на тужиоца, потребно је по §. 471. тач. 11. грађ. пост. да тужени има још довољно имања по закону — тач. 4. §. 471. грађ. поступка ако је земљоделац, или да се тужени не занима земљорадњом.

Како се из поднетог уверења суда и одбора општине г... од 15. октобра 1902 год. Бр. 1835. види, да је се тужени Милан у 1899 год. — у времену уступања спорног имања — занимао спекулативном касапском радњом, и да му је ова радња споредно занимање, као и да ни тада није имао, нити данас има довољно земље за уживање, — то тужени не може, нити је у 1899 години могао отуђити спорно имање, па зато се тужиоцу има од овог свог тражења, као неумесног и недоказаног одбити §. 178. грађ. поступка.

Поднето уверење од 21. новембра 1900 год. не може тужилац у овом случају користити, пошто исто уверење није потврђено и полиц. влашћу и што се горепоменути уверењем од 15. октобра 1902 год. противно тврди.

Тако исто без вредности су и поднето саслушање туженог Милана код начелника среза з... од 18. јуна 1901 године, као и акт истог начелника од 23. јуна 1901 године Бр. 9344, — јер се из поднете тапије види, да иста гласи на туженог Милана и суд сада тај пренос не може поправити, већ исти мора редовно по §§ 292, 293 и 294. грађ. зак. код суда извршити.“

*

Види одлуку № 9050. код §. 484.

Кауција се не враћа све, док нови купац не положи куповну цену, према овој одлуци Министар унутр. дела.

Глиша М. жалио се управи града Београда противу решења кварта палилулског од 23 тек. мца. № 1686, којим је одбијен од тражења да му се изда кауција, коју је био положио као купац имања пок. С. Милованчевића и синова, а које је имање по други пут продавано на његову штету; па је тражио, да се поменуто решење на основу разлога у жалби наведених поништи.

По овој жалби а на основу § 17 свога устројства, Управа је расмотрила акта овог предмета, па је нашла, да је решење кварта палилулског на закону основано, јер све догле, докле нови купац имања не положи излицитирану цену, он стоји одговоран за накнаду штете у смислу §. 481 и 485 грађанског поступка, стога исто одобрава а жалбу одбацује.

На ово решење Управе града Београда од 4. III 1898. год. Бр. 5186 изјавио је Глиша жалбу, али је Министар унутр. дела исто одобрио 25. III 1898 П№ 6749 јер је друга продаја наређена на штету жалиоца, па ни други купац није положио излицитирану цену.

*

Види сличну одлуку код § 484.

*

Код трећег одељка има ова одлука, по којој су узети за надметаче а не за пуномоћнике они, у чијем пуномоћју није било казато и то, да могу и имање куповати за властодавца.

Ево те одлуке.

Јанко Д. и Милош С. били су пуномоћници цркве О.

Имали су пуномоћије да наплаћују и црквена примања, али не беше у пуномоћију предвиђено и да могу куповати имање за цркву.

Са таквим пуномоћијем лицитирали су имање Богдана Л. црквеног дужника и на лицитацији, која је била 10. новембра 1883. године, купе извесно имање за цркву а за 26.010 дин.

Цркви се не допадне ова куповина, па не положи куповну цену, услед чега полиц. власт одреди другу продају на штету првог купца и на овој лицитацији изађе цена са 5510 дин. мање.

Настало је питање, ко ће да одговара за ових 5510 д. и првост. п. ... суд упути цркву да парничним путем докаже, да су за овај мањак одговорни: Јанко и Милош.

Црква ово и уради, али је првостепени суд одби од тражења пресудом од 25. IV. 03 № 9993. Разлог првостепене пресуде био је тај, да полициска власт није ни требала да пусти тужене да лицитирају за Цркву, кад нису били и за то овлашћени.

По незадовољству тужилачке стране, Апелациони суд досудио је тужилачкој страни тражење, пресудом од 13. X. 1903. № 3955.

Ево разлога Апелационе пресуде.

„Кад је извештем начелника среза о... од 3. јуна 1884 Бр. 4520 утврђено: да су умрли Јанко и Милош имање умр. Богдана Л. лицитирали и купили за цркву О. као пуномоћници њени, онда је у овоме спору од решавајуће важности питање, да ли су пуномоћници Цркве О. Јанко и Милош пуномоћијем конзисторије епархије београдске од 20. маја 1881. К№ 2577. били овлашћени да за наплату тражбина црквених могу и имања црквених дужника примати или куповати.

По §. 613. грађ. зак. да би пуномоћник такве послове могао вршити тражи се, да је то у пуномоћију изречно назначено.

Наведеним пуномоћијем — пок. Јанко и Милош били су овлашћени, поред осталог да могу црквене дугове наплаћивати, али нису били овлашћени да могу примати ствари црквених дужника у исплату дугова, па према томе ни куповати њихова имања, јер то представља засебан правни посао, који је и у наведеном законском пропису одвојено од пријема новаца и наплате дуга.

Да покој. Јанко и Милош нису били овлашћени за наплату дугова пријемом или куповањем ствари црквених дужника, Апелациони суд у овом случају узима још и по томе што епархиска конзисторија такво пуномоћије није ни могла издати према тач. 7. § 43. зак. о црквеним властима, по којој је за куповину имања за рачун црква и Манастира потребно и одобрење Министра Просвете и Црквених послова.

Према томе тужени Јанко и Милош, купујући имање степ. масе Богдана М. за цркву без потребног овлашћења за то, прекорачили су границе датог им пуномоћства те по §. 611. грађ. зак. они имају одговорати и за штету коју су том куповином ма — коме причинили.

Мишљење првост. суда да тужени не могу одговорати за ту штету с тога, што

нису лицитирали у своје име већ за цркву нема законског ослоња, јер се њихова одговорност баш оснива на томе што су имање купили за цркву без овлашћења, а како се у овоме спору имају да расправе и односи између тужених као пуномоћника и цркве О. као властодавца, то су тужени по §. 611. грађ. зак. одговорни за све последице, које су наступиле услед тога прекорачења датог им пуномоћства, а не тужилачка црква, која таквим радом својих пуномоћника није обавезана, па према томе не може одговорати ни за последице, па ни за накнаду штете, ако би је било — §. 620. грађ. зак. —

Исто тако и позивање првост. суда на пропис §. 481. грађ. суд. пост. и извођење да тужени не могу одговорати за ту штету што их је полиц. власт. примила да лицитирају за цркву О... кад нису имали прописно овлашћење, — нема места у овоме случају с тога, што полиц. власт у време ове продаје, која је била 1883. год. није била овлашћена да се може упуштати у оцену важности пуномоћја, пошто је допуна тога законског прописа, која то предвиђа, донесена 19. априла 1885. год. дакле после те продаје.

По допуни §. 481. грађ. суд. пост. од 14. јула 1898. год. и по њеној замени од 14. јула 1878. године, купац имања одговарао је за штету, која се буде појавила продајом купљеног имања на његову штету, ако излицитирану цену не буде положио, те су према томе и тужени одговорни за спорну штету, која се састоји у разлици у ценама — између прве и друге продаје имања масе пок. Богдана Л.

Касациони суд одобрио је 4. V. 04. под № 568. Апелациону пресуду.

*

И ова одлука као и оне под № 8278 и 2596 казују, да је за штету, која би се показала у мањој цени на другој лицитацији, од цене добивене на првој, — надлежан суд.

Види одлуку № 25339 код § 482.

§ 482.

Како кад полза осуђеног или његових поверитеља буде изискивала, власт ће или сваки комад непокретности за себе, или све уједно продавати.*)

Кад се јавном лицитацијом излажу продаји више имања, онда не треба продају депати, и за неко имање одобрвати а за неко ништити продају, према овој одлуци.

*

„Маса умр. Мила Б. и Павле К. тужили су Косту П. среског писара за неуредну продају.

*) Ма да прекршај прописа §. 482. грађ. суд. пост. не чини једну јавну продају неуредном; јер овај није ушао у §. 501. грађ. суд. пост. опет исписасмо ову одлуку Касационог суда код овога параграфа; јер се из ње види, да је у тадањем Касационом суду било мишљења, да се може поништити продаја и са других маса, а не само са ових из §. 501. грађ. суд. пост. ма да и онда, као и сада §. 482. грађ. судског поступка није увршћен у §. 501. истог поступка.

Као основе за поништај продаје навели су у тужби то:

а; што продати виноград није својина умр. Милана већ Павла К. који је пре 10. година купио речено имање од умр. Милана за 150 динара. Тада је спорно имање било њива, па га ја Павле засадио услед чега је и продато за 703 динара;

б, што је понис вршио општ. суд.

Првостепени суд решењем од 20. дец. 1902. год. № 5869. поништио је продају односно овог имања а за остало је имање одобрио продају са ових разлога:

„Појављени сопственик Павле, према забелешци на акту № 5869. повео је парницу и по окончању исте суд је приступио расправи овога спора о уредности продаје, па је, налазећи прво, да је овај спор потпуно извиђен, приступио оцени навода тужилачке стране са којих се тражи поништај ове продаје и нашао:

Да се из извешћа архивара овога суда од 4. XI. 902. год. на акту под № 5869. види, да је пресудом овога суда од 8. I. 902. год. № 607. тужиоцу Павлу досуђено, да има право својине на ливаду у селу Грабовцу до комшија (именују се са све четири стране). Према овоме утврђено је, да је продати „шљивак“ у пољу, означен под бр. 2. пописа својина реченог Павла. Па како се по §. 471. грађ. пост. туђе имање не може узети и продати за наплату туђег дуга, и како је по §. 501. гр. пост. јавна продаја неуредна при којој се повреди пропис §. 471. грађ. пост. то је ова продаја са овога узрока неуредна и има се поништити у колико се односи на продају овог имања, које је Павлу досуђено у својину; а продаја осталог имања има се одобрити пошто је по §. 466. гр. пост. општ. власт могла да узме у понис имање, а други се узроци за поништај ове продаје не наводе.

Но, по жалби туженог Касациони суд (II. одељ.) поништио је ово решење 18. марта 1903. год. № 1582. са ових разлога:

„1, Јавна продаја неуредна је кад је ма у ком делу неправилно извршена и према томе суд ни једним законским прописом није овлашћен, да продају имања цела и да је за извесна имања оснажава а за други ништити, већ, кад нађе, да је при којој продаји ма у ком делу исте, површен пропис §. 501. грађ. пост. мора продају у целости поништити. Према овоме суд је и у даном случају имао тако да поступи, а не, да за извесно имање продају снажи, а за друго ништити као што је учинио; и

2, Суд није могао извешће архивара узети као доказ о томе, на који је начин окончана парница, коју је, због својине продатог имања, водио Павле К. противу масе умрлог Милана, већ је требао актима овог спора да придужи и акта вођене парнице због својине, и из истих да се сам увери о походу вођене парнице, па тек по томе да своју одлуку донесе.“

Један од касационих судија, поништио је првостепено решење са ових разлога: „Ничим није Павле К. доказао својину продатог имања, што је требао да учини

по §. 94. и 503. грађ. пост. с погледом и на §. 178. истог поступка; а суд није позван ни једним законом, да, у грађанским споровима прибавља доказ којој страни; у овоме спору у толико мање, што је решењем од 12. III. 901. године № 5869 наређено Павлу, да донесе доказ о томе, па то није учињено. За остало имање, — одобравам првостепено решење, једно што нема тужбе и за остало имање; друго, што се овде тужени жали; а после држим, да не стоје разлози већине под 1. Други је судија ништио решење само из разлога под 2 примедба а три судије биле су за исписане примедбе.

Противну предњој, донео је ову одлуку Касациони суд 28. августа 1880. год. № 3301. „У §-у 482. грађ. пост. каже се да ће се непокретно имање продати или све уједно, или сваки комад за се.“

„Као што се из протокола лицитационог види, имање тужиочево није продато све у једно, већ продат је сваки комад за себе. Према томе продаја сваког парчета за себе, чини засебну јавну продају. С тога је суд требао да цени продају сваког парчета за себе, па ону продају да уништи, коју нађе за неуредну, а не да због једне продаје, која није уредно извршена, уништава и остале продаје целог имања.“

*

Уз одлуку Касационог суда, које наред исписасмо, доносимо и ову одлуку смедер-првостепеног суда, у којој је заступљено гледиште, да је продаја неуредна и кад није извршен пропис §. 482.

На продају имања Лазара П. коју је извршио Радован Н. поднела је тужбу Милева удова А. и навела, да је продаја неуредна зато, што је извршилац, према протоколу лицитације продао све имање (од 1 до 5); међутим је само код имања бр. 1. означио последњу цену у 24.000 д. те је учинио погрешку из §. 481. гр. суд. пост., јер на тај начин није ни могао да искаже двапут последњу највећу цену и искаже „и трећи пут и у исти мах куцу сва добра уступити;“ а на овај начин огрешио се и о пропис §. 482. ист. пост. јер у протоколу није означено, да ли се сваки комад за се, или све уједно продаје.

Тражила је поништај продаје. Првостепени смедеревски суд поништио је решењем од 16. I. 04. № 25339 продају поред осталог и са овог разлога.

„Из протокола лицитације ове продаје види се, да није означено, како је вршена ова продаја т. ј., да ли свих парцела уједно или сваке за се, што је требало означити према §. 482. грађ. суд. пост., јер да је то учињено, знало би се, да ли корисг једног или другог, осуђеног или овога поверилаца тражи, да се продаје имање целокупно или сваки комад за се, и кад је продавано целокупно, онда се није могло продавати по појединим парцелама, као што је случај код ове продаје, што је противно наведено законском пропису, по коме се имање може продавати на један или други начин.“

Сам тај факт оваког начина продаје дао је маха и повреди прописа §. 481. грађ. суд. пост., јер и ако је продавано

пет парцела, извршилац продаје само је код првог имања у списку ставио „теслим“ а међу тим уступио целокупно имање не забележивши ни потребне и обвезне речи „први, други и трећи пут,“ као што се то по наведеном законском пропису тражи.“

*

Дворишна капија и ограда није покретно добро, већ непокретно и не треба га засебно продавати, но са имањем, на коме су, према овој одлуци.

„Да се тужени, продавајући имање тужиочево, на дан 19. августа 1896. год. за наплату дужне порезе, огрешио како о природну правцу грађанског закона, тако и о пропис §. 477. грађ. суд. пост., који условљава уредност продаје, јер тужени продавајући покретност тужиочево, уврстио је у ред покретних ствари, па као такве, по гласу списка распродате покретности, продао ове ствари тужиочево; 2. капије покривене црепом, 3000 пропштаца и 990 тарабу са дирекцима и гредицама, које се (ствари) према §. 189. гр. зак. сматрају као непокретне, јер су оне служиле као ограда око тужиочево окућнице и у земљу укупане, коју окућницу није ни узимао у попис, нити ју је излагао продаји, те и према томе тужилац није смео поменути ограду продавати као покретност, кад зато нема саизволења тужиочевог, нити је имао ослонаца у закону, и отуда је се огрешио о природну правцу, мењајући суштину поменутих ствари. А кад су поменуте ствари (ограда) непокретне, а међутим тужени објављујући продају покретности тужиочево, није описао и назначио у истом огласу и поменути ограду као непокретност, већ само њиву, по гласу акта продаје, а све остало уврстио у ред покретности, те је се тиме огрешио и о пропис §. 477. гр. пост. и без обзира на то што поменути ограду и као непокретност није могао продавати одвојено од главне ствари, окућнице, коју није ни узимао у попис нити ју продавао, и на то одвајање није имао и пристанак тужиочев, нити ослонаца у закону, јер би то било од штете за тужиоца.“

На ово решење изјавио је жалбу тужени, али Касациони суд 30. априла 1899. год. № 3681. не уважи жалбу већ одобри решење првостепеног суда, којим је са напред исписаних разлога поништена продаја имања тужиоца Петра Д. Ц. по тужби овога противу извршиоца Павла Ђ. среског писара.

*

Зграде не треба продавати одвојено од земље, према одлуци Касационог суда од 11. III. 1886. год. № 592. и 31. IX. 96. № 6419.

§. 483.

Јавно се продаје за готове новце, који се показу за покретну ствар одма, а за непокретну најдаље шеснаести дан после свршене продаје. (Допуна од 19. априла 1885 год. Зб. 41 стр. 135.).

Но купац, у колико би се из цене тако купљене ствари по реду првенства морао на-

мирити, може на толико дати признаницу место готовога новца.

Исто тако и онај купац, који ништа нема тражити од господара продане ствари, ако га поверитељи за чији се рачун добро продаје, за новог дужника приме, а дотадашњег дужника за толико ослободе, не мора готов новац полагасти, него ће поверитеља писмено о томе изјаснење, влашћу потврђено, полицијској власти предати.

Остало мора се у готову новцу положити.

Купац непокретног имања на јавној продаји дужан је само да положи излицитирану цену. Њега се не тичу интабулисани повериоци.

Тако је решено у општој седници Касационог суда 20. фебруара 1887 г., № 517.

Ево усвојених примедба II-ог одељења Касационог суда од 5. I. 87. № 23.

„Како се из одвојених акта овог предмета види, да је спорни виноград, као имање Велимира С. продато путем јавне лицитације и да је исти тужени Андреја купио, положивши излицитирану цену, — даље, кад се из акта под Бр. 3827/84 види да је куцу истог имања, туженом Андреји и тапија уредна и судом потврђена издата, на основу §. 489. грађ. поступка онда је суд тај погрешно, што ову продају за невредећу оглашује, кад је купац испунио све услове, који се за прибављање непокретности, путем јавне лицитације, захтевају. Куца се при јавној лицитацији не тичу никада интабулисани повериоци, нити он за грађбине, које леже на продајом добру, одговоран. Његово је само, да излицитирану цену положи §. 483. грађ. пост.; а ко има прече право наплате, то би могао бити предмет спорна, у овом случају само између повериоца и дужника.“

Првостепени суд није усвојио ове примедбе, већ је под 26. јануара 1887. год. Бр. 237. дао против разлога.

Ево његових разлога:

„Истина је, да је у споровима о пречем праву на какво непокретно имање, право на страни оног, који има уредну судом потврђену тапију, особито путем јавне лицитације; али у исто време не стоји и то, да је таква тапија апсолутно неоспорна, као што Касац. суд. узима, нити да се противно истој може шта предузимати или доказивати, па следствено ни онда, кад је тапија на погрешном основу издата, као што је овде случај. Јер да је продавац Илија продавши Велимиру спорни виноград и тапију му издао, ову код суда и потврдио, као што §. 292. 293. и 294. грађ. зак. прописују, тада би се у књиге судске завело, да је ово имање с теретима на њему постојећим прешло на куцу Велимира, и при извешћу о теретима јавило би се аолиц. власти, као и да је аолиц. власт брижљивије испитала доказе о својини Велимировој, по себи се разуме да оне неправилности и збрке не би било. По кад је ово учињено, настаје питање, што Касац. суд скреће с правог гледишта, који ће од парничара да изгуби, да ли тужилац, који има закону залогу, на продати виноград као својину његовог дужника Илије; или тужени који је добио од суда тапију с продатог истог винограда као својине Велимирове.“

Суд је у својој пресуди решио ово питање и сада при томе остаје, да је тужени при оваквом стању ствари са тапијом у мањем праву од тужиоца, још и по томе што је он на истом имању продатом и то после интабулације тужиоца интабулирао свој дуг, па при продаји није хтео извршиоцу ово саопштити, кад би се све ово исправило, врти одклонило.

Да би овај случај био разумљивији, ваља нам изнети сâм спорни случај.

Тужилац Младен М. као поверилац Илије С. интабулише виноград свог дужника Илије.

Овај виноград прода се на јавној лиценцијацији као својина Велимира Ст. и купац Андрија К. добије од суда тапију.

Спорни виноград продат је као Велимиров с тога, што је исти дужник Илија продао Велимиру и издао му тапију потврђену од општинског суда и полицајне власти али не и окружним судом.

Андреја је тужио био средског писара за поништај продаје што је овај (доцније) продао спорни виноград као својину Младеновог дужника Илије. У овај спор умешао се и садањи тужилац Младен, али је се са овом парницом застало, док се не расправи ова између Младена и Андрије о својини винограда, на коју је Младен упућен.

Ако би се овим спором огласио виноград за Илијин, — Младен би се наплатио из продајне цене за примање које има од Илије, иначе ће му ово пронасти.

Први суд досудио је тужиоцу тражење пресудом од 28. октобра 1886 год. № 8413.

Да видимо из којих је разлога овако пресудио:

„Поднетим изводом (из интаб. књига као јавном исправом, доказује се по §. 187. грађ. пост. да је тужилац, на спорни виноград, као својину Илије С. интабулисани поверилац и као такав има по §. 327. грађ. законика право наплате увек, без призрења у чијим се рукама налази.

Па како се и поднетом тапијом преноса Илијиног на Велимира види, да исту није потврдио и окружни суд, када би тек тај пренос вредио и Велимир постао сопственик; јер би тада и сви терети били пренети са виноградом на купца. Па када то није учињено, онда ни овај пренос не вреди, а по томе ни продаја спорног имања као Велимировог не може вредети за то, што је туђе имање продато као његово, и по томе је и тапија са овог имања издата невредећа према тужиоцу све донде док се интабулисани дуг њему — тужиоцу не исплати.

Види одлуку № 3444 код §. 481.

Види одлуку № 9050 код §. 484.

§ 484.

Ако купац готов новац не положи у означеном року §. 483., полицијска власт ће наредити нову продају на трошак и штету купца, и то најдаље за месец дана.

(Допуна од 14 јула 1898 год. Збор. 53 стр. 179).

*

Код овог §-а 484. као и за §. 465. — види оне три одлуке Касационог суда под № 8278. 2596 и 568. испиане код §. 481. да је за ову штету надлежан суд.

*

Код §. 465. изнели смо два управна случаја, да ову штету може да наплати извршна власт без пресуде.

*

У овом смислу донео је одлуку и правнички одбор (види §. 465).

*

Ова пак одлука Касационог суда показује, да ако купци не хтедну да положе власти, која је вршила лиценцијацију разлику у цени између прве и последње лиценцијације, да оштећени (био то поверилац или сâм сопственик продаваног непокретног добра) има да се обрати тужбом надлежном суду за накнаду; као и да су купци, који нису хтели да положе излицитирану цену, те је продаја (друга трећа и т. д.) одређена на његову штету солидарно одговорни за цену, у колико ова буде мања на последњој продаји, од цене добијене на првој продаји.

За наплату 2939. дин са интересом и осталим досудама колико је по осудном решењу имао да прима П. Јовановић од Петра П. продавала је полиц. власт имање дужнога Петра и 14. авг. 1900. год. уступи Николи Ђ. за 3600. дин

Продаја постаде извршна, али, како купац не положи куповну цену, то извршна власт продаде на другој лиценцијацији дужниково имање 30. XII. 1900 на штету првог купца Николе за 3271. д. Милану С.

Но како и Милан не положи куповну цену, то се имање продаде 16. апр. 1901. год. и уступи се Милошу Ј. за 826. дин.

Утврђено је да је поверилац Јовановић оштећен са 2424. дин.

Први купац Никола положио је 200. д. кауције, а Милан (други) 150. дин.

Како купци: Никола и Милан нису хтели да плате штету, која се показала у томе, што је на трећој лиценцијацији имање продато и уступљено за мању цену од цене која је била на првој и другој продаји то је поверилац Јовановић тужио првог и другог купца, Николу и Милана и тражио да их суд осуди да му накнаде 2424. динара са осталим споредним тражењима.

Првостепени суд пресудио је да тужилац има права на накнаду штете за суму од 350. дин., која је као кауција од стране тужених приликом лиценцијације положена; а да се од осталог тражења одбије.

Разлози првостепеног суда ови су:

„Поднетим уверењима полиц. власти ср. посавског № 4480. и 2743. као јавним исправама по §. 187. и 188. гр. суд. пост. доказано је, да је имање Петра П., три пута продавано и све три продаје извршне постале. Али, да први купац тужени Никола Н. куповну цену у 3600. дин. није положио, са чега је имање на његову штету продавано и други купац тужени Милан такође, куповну цену у 3271. дин.

није положио, са чега је имање и по трећи пут продавано и уступљено Милошу Ј. за 826. дин., коју је суму новаца овај купац и положио и продаја ова извршна постала.

Према овоме утврђено је, да разлика продајне цене између купца Николе и купца Милана износи 329 динара; а разлика продајне цене између купца Милана и купца Милоша износи 2445. дин. — свега 2774. дин., не рачунајући ту положене кауције, и то: кауција Николина у 200. дин. и кауција Миланова у 150. д.

Та сума од 2774. дин., која се појављује као разлика између прве и треће продајне цене, фактичка је штета искључива за тужилачку страну и за исту као проузроковачи сматрају се тужени Никола и Милан и то за оне суме, које се као разлика куповних цена појављују: прво између Николе и Милана у 329. д. за коју је суму одговоран сам Никола; и друго за разлику продајних цена између купца Милана и купца Милоша која износи 2445. дин. за коју је суму одговоран сам тужени Милан, — јер су Никола и Милан неполагањем излицитиране цене проузроковали штету тужилачкој страни, те је имање на трећој продаји продато за овако ниску цену.

Прелазећи на оцену главне ствари, да ли су тужени одговорни и у колико ко одговара тужилачкој страни за накнаду, коју ова од њих тражи, суд налази:

Кад је законодавац прописом §. 479. гр. суде. пост. ставио у дужност надметачима, да приликом лиценцирања какве непокретности положе и прописну кауцију; а међу тим прописом §. 481. грађ. суд. пост. ту кауцију узео као гаранцију у неколико за исплату купљеног имања с тим, да се исти у случају неположене куповне цене употребљују за измирење трошкова око нове продаје и као накнаду штете, ако би на новој продаји продајна цена била мања, — онда, а по смислу зак. прописа §. 481. грађ. суд. пост. та кауција служи по ред трошкова, око нове продаје, још и за накнаду штете, ако на овој продаји изађе мања цена.

Како се из уверења Бр. 4489. приложеног у тужби види, да су тужени Никола и Милан приликом лиценцијације положили кауцију и то први 200, а други 150. дин., то се и штета — мањак излицитиране цене на другој и трећој продаји, — има једино и наплатити из ових њихових кауција, са чиме и одговорност њихова за исплату какве веће штете, него што кауција износи, престаје; нити се од стране оштећених може тражити већа накнада него онолика, колико кауција износи.

Да је, пак, законодавац имао намеру, да се једино из кауције може и наплатити она разлика, која изађе приликом друге продаје непокретног имања, кад на њој цена имања буде мања но на првој, — види се из саме историје наређења §. 465. тачке 6. грађ. суд. поступка.

То наређење пада у оно време, кад је важио грађ. суд. поступак, од 12. фебр. 1860. год. № К. 4431. С. 1281, а по том поступку, то је било опште наређење, генерално,

али се тада при јавним продајама није полагала кауција, па је и могло бити, да се штета, која би се појавила новом продајом, могла наплаћивати, без судске пресуде, из имања кучева.

Доцније измене од 14. јуна 1878. год. (в. збор. XXXIII стр. 58.) код §. 479. гр. с. п. унеле су кауцију за надметаче при јавној продаји, а код §. 481. грађ. суд. пост., да се штета при јавној продаји има наплатити из кауције. Те измене остале су и при изменама од 14. јула 1898. год. само што је код §. 481. грађ. суд. пост. јасније и категоричније исказано начело, да се та штета наплаћује из кауције, јер текст тих измена гласи... „а ако продаја остане у снази, а купац цену не положи, него буде нова продаја имања на његову штету по §. 484. кауција ће се употребити на измирење трошкова око нове продаје и штете, ако штете буде, што би на новој продаји добила се цена мања.

Овим изменама скучен је и ограничен онај широки и генерални значај §. 465. тач. 6. грађ. суд. пост. по старом правном принципу, да доцнији закон ништи ранији (lex posterior derogat priori).

Према овоме, дакле, поменути измене поништилe су и сузиле право наплате штете без судске пресуде и свеле значај тога закон. прописа само на то, да се односи на ону купчеву кауцију, а не и на наплату ван ње, из другог којег имања кучевог.

Према изложеноме и по томе, што се кауција тужених: Николе и Милана налази у депозиту код средске власти неупотребљена, — то и право тужилачке стране лежи на овим сумама, као право на накнаду штете што је имање умешачке масе на другој и трећој продаји мање изишло од прве излицитиране цене, и исте суме по одбитку трошкова око нових продаја, ако их има, имају се досудити тужилачкој страни према §. 481. грађ. суд. пост. и 800. грађ. законика.

Апелациони суд преиначио је првостепену пресуду и пресудио у I одељењу 19. авг. 1903. № 3258. да тужени Никола и Милан плате тужиоцу 2774. дин. и то Никола 329. дин. а Милан 2445, са интересом и осталим досудама.

Од тражења, да му тужени солидарно накнаде штету, тужилац се одбија.

Ево са којих разлога донео је Апелациони суд оваку пресуду.

„По §. 800. грађ. зак. ко другоме штету, какву учини, било то на имању туђем или правима, онај мора исту накнадити, а по §. 818. грађ. зак. да се штета накнади, треба све у првашње стање поставити, т. ј. накнада се мора у онолико учинити, у колико је фактички штета и причињена.

У пропису §§. 484. и 481. грађ. суд. пост. у начелу је признато право оштећеним лицима (дужнику и повериоцу) на накнаду штете, која би се појавила, кад купац не положи излицитирану цену, па се на другој продаји мања цена добије, а одговорност за штету и количина исте има се утврђивати путем грађан. спора по прописима главе XXX. грађ. зак. која говори о штети, јер одговорност за штету

и количина исте имају свој извор у материјалном (грађанском) законнику.

Према овоме погрешно је првостепени суд узео, да је наређењем у §. 484. грађ. суд. пост. као формалним законом утврђено, поред права на накнаду штете у опште, још и одговорност и количина штете и да се количина накнаде има кретати у границама положене кауције, дакле, да је у томе наређењу грађ. суд. поступка као формалном закону, решено како питање о праву на накнаду штете, тако и о количини исте, јер смислом наведеног законског наређења састоји се у томе, да се положиена кауција никако не издаје лициманту, него да се употреби на трошкове око нове лицитације и на отплату имања који би се евентуално на овој лицитацији показали, према чему смислом тога законског наређења није, да једино та кауција има служити за покриће овог мањка па макар она и не достигла до потпуног измирења штете.

Па како је у овоме случају поднетим уверењима начелства среза п..... под № 4489. и 6743. као јавним исправама по §§. 187. и 188. грађ. суд. пост. доказано како постојање штете за тужилачку страну у 2774. динара, јер је прва продајна цена била 3600. динара а трећа само 826. дин. тако и одговорност тужених за исту и то: туженог Николе за суму у 329. динара као разлику од прве продајне цене до друге, а туженог Милана за суму у 2445. динара као за разлику од друге продајне цене до треће, јер су тужени неполагањем излицитиране цене проузроковали штету тужилачкој страни.

Тражењу тужиоца, да му штету оба тужена накнаде солидарно и позивању на §. 804. грађ. зак. било би места онда, да је тужиоцу штета произашла кривицом и једног и другог туженог приликом једне лицитације; а кад је, као што је овде случај, тужилац на једној лицитацији оштећен од стране туженог Николе, а на другој лицитацији кривицом другог оптуженог, не може бити речи, како по природи саме ствари, тако и по §. 810. грађ. зак. по коме за туђа дела нико није дужан одговарати.

Тужени су одговорни за интерес и трошкове тужилачкој страни — §. 98 грађ. суд. пост. и §§. 601. и 823. гр. законика.

Касациони суд 22. I. 04. № 9050. (I. одељење) поништио је Апел. пресуду са ових разлога:

„Погрешно Апел. суд узима да овде не може бити солидарне одговорности обојице тужених за накнаду штете тужиоцу зато, што штета тужиоцу није произашла кривицом обојице њих, приликом једне лицитације, већ је тужилац на једној лицитацији оштећен од стране туженог Николе, а на другој лицитацији кривицом туженог Милана; и што, по §. 810. грађ. зак., нико није дужан да за туђа дела одговара.

Касациони суд, напротив, налази, да оба тужена не могу заједнички одговарати само за суму од 329. дин. — разлику између продајних цена имања на првој и другој продаји, већ за ту разлику одговоран је сам тужени Никола, пошто је

она потекла само његовом кривицом и, према §. 812. грађ. зак., тужени Милан не може за туђа дела одговарати. Међутим, за суму од 2445. дин. колико је тужени оштећен разликом у продајним ценама на другој и трећој продаји, одговорни су оба тужена солидарно, по §. 804. грађ. зак., пошто је та штета проузрокована тужиоцу кривицом обојице тужених, јер су он обојица својом противзаконном радњом — неполагањем куповне цене — причинили, те је продаја имања понављана, према одредби §. 484. грађ. суд. пост. на штету повериоца и дужника, које штете не би било, да је ма који од тужених уговор куповине и продаје од своје стране успунио т. ј. куповну цену положио. Одговарајући солидарно са туженим Миланом на овај начин, тужени Никола не одговара за туђе дело (§. 810. грађ. зак.) већ по својој кривици, пошто је он дао повода, те су продаје понављане.

Како је Апел. суд, у пресуди својој, друкчије ствар расправио, то пресуда не одговара закону.

Првом купцу није враћена кауција и ако је на другој лицитацији изашла већа цена, према извршном решењу Управе града Београда од 30. IV. 1898. Бр. 10136 из разлога што ова друга продаја није извршена и што и други купац није положио излицитирану цену — §. 484 и 485 грађ. поступка. —

§. 485.

Изиће ли на другој продаји већа цена од прве, тај вишак, пошто се трошкови око тога одбију, бива у полазу дужника или поверитеља:

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ОДЛУКЕ ОПШТИХ СЕДНИЦА ДРЖАВНОГ САВЕТА

I.

Имовина узета у попис по сагласију повериоца и дужника служи по §. 466. грађ. суд. поступка повериоцу за залог све донде док се поверилац не измири у његовом потраживању, и по §. 392. пом. зак. првостепени суд једино је надлежан за скинуће пописа са исте. —

За наплату 150 динара бранилачке наградe Јоксиму Н. адвокату из Ужица, начелство округа ужичког, на дан 24. фебруара 1902 год., изложио је јавној продаји непокретно имање дужнице Василије Н., удове онд.

Продато имање уступљено је Благоју Н. онд. за 396 динара, пошто је он дао највећу цену.

Кад је ова продаја постала извршена, начелство је позвало купца Благоја, да за купљено имање положи излицитирану цену, и он је изјавио: да ће је положити у току од десет дана. Међутим он то није учинио, већ је само исплатио Јоксима Н. онд. адвоката у његовом потраживању од 150 динара.

На молбу дужнице Василије, да се имање не излаже продаји на штету купца услед неположене куповне цене, већ да она положи начелству свој дуг за адвоката

Јоксима, заједно са трошковима око извршења продаје, — начелство је донело решење под № 1520./1903 год., да се не одређује друга продаја, на штету купца услед неположене куповне цене, већ да му се врати положена кауција начелству приликом лиценцијације, а сем тога накнади издата сума у 150 дин. адвокату Јоксиму, коју је дужница Василија у тој цељи положила начелству.

Ово решење начелства, по жалби купца Благоја, одобри и Министар Унутрашњих Дела својим решењем П№ 5313/1903 год.

Противу министровог решења Благоје се обрати жалбом Државном Савету, наводећи, да го решење не одговара закону, јер је њиме одобрено решење начелства донесено противно §-у 484. грађ. суд. поступка, по коме је на штету његову као купца требало одредити другу продају, а не имање, које је престало бити својина дужнице, понова њој уступати, услед положене дужне суме, пошто начелство за тај свој поступак није имало ослонаца у §. 507. грађ. суд. пост., на који се у свом решењу позива.

Узимајући у оцену жалбене наводе, а по разматрању ожалбеног решења и акта овога предмета, Државни Савет је нашао да је решење министрово противно закону, јер је њиме одобрена неправилна радња начелства из ових разлога:

„По §. 507. грађ. суд. пост. при продајама а противу којих је изјављена жалба суду, купац је дужан положити куповну цену у року од три дана, пошто му буде саопштено, да је извршена судска одлука, којом је продаја оглашена за снажну. Ако купац новац не положи, онда по §. 484. грађ. суд. поступка, полицијска власт наређује нову продају на трошак и штету купца, најдаље за месец дана. Према томе, кад жалилац по извршеном му саопштењу у смислу §. 507. пом. зак. није положио куповну цену у остављеном му року, начелство није имало ослонаца у закону, да на рачун продатога имања прима од дужнице у исплату дуга суму, за коју јој је имање изложено продаји, и да јој продато имање, услед ове накнадно положене суме и трошкова око извршења продаје, уступа у својину; јер је на тај начин начелство противно §. 484. грађ. суд. поступка, изменило извршну судску одлуку, којом је извршена продаја оглашена за снажну у корист купца — жалиоца Благоја, коме је имање по §. 481. грађ. суд. поступка на продаји уступљено.

II.

У случају, да купац не положи куповну цену у року од три дана по саопштењу одлуке, којом је продаја оглашена за снажну, власт мора одредити нову продају на трошак и штету купца, најдаље за месец дана, без обзира на пристанак и изјаву дужника, да полаже дуговану суму, као и трошкове учињене оно продаје тога имања. —

Решењем зајечарског првостепеног суда № 6086./901 год., по тражењу Алексе Н. ондашњег трговца, одобрена је забрана на покретност и живи мал дужника му Андреје Н. ондаш., за обезбеду 29.413 дин. са 12% год. интереса од 1. јануара 1901 год. до наплате. —

Да се не би вршила забрана покретности означене у решењу судском, син,

дужников положио је за сигурност повериоcheву у залогу разне папире од вредности и један државни бон од 5.062·50 динара, што све по процени проценилаца преставља вредност од 44.392·85 динара.

О извршеном попису и процени полицијска власт известила је првостепени зајечарски суд, с тим, да забрана покретности означене у судском решењу није извршена, услед положених папира од вредности, за обезбеду потраживања повериоcheвог.

За овим је одмах престао полицијској власти Н. Н. адвокат овдашњи и изјавио: да за обезбеду дуга са интересом, што његов пријатељ Андреја по судском решењу о одобреној забрани дугује Алекси Н. трговцу онд., полаже један државни бон у вредности 20.250 дин. са интересом.

На ово је поверилац Алекса изјавио: да поред узетих у попис папира дужника Андреје, пристаје, да буде његова залога и положени бон од стране његовог пријатеља Н. Н., али да не дозвољава, да се дужнику врате пописани папире у вредности накнадно положеног бона јер је на његово потраживање нарастао интерес преко 7000 динара.

Према овој изјави повериоcheвој и тражењу дужника Андреје, да му полицијска власт врати вишак узетих акција у попис, који прелази суму његовог дуга повериоцу Алекси, услед положеног бона од стране његовог пријатеља Н., — начелник ср. зајечарског донео је своје решење под № 15109 1902 год., о повраћају потребног броја узетих у попис акција према вредности накнадно положеног бона од стране дужниковог пријатеља Н. Н.

Као разлог своје решењу начелник је навео, да дужник има право, да тражи вишак узетих акција у попис, у колико износи вредност бона, који је положио за њега пријатељ Н. Н., јер дужник није дужан, да даје веће обезбеђење, него што је дуг; и да је полицијска власт позвана, да по §. 404. грађ. суд. поступка цени, да ли је поверилац довољно обезбеђен депонованим папирима у вредности преко 44392 дин., поред интабулације, коју поверилац има на непокретном имању дужниковом.

Ово је решење одобрено од стране окр. начелства и Министра Унутрашњих Дела.

Противу министровог решења жалитељ Алекса обрати се жалбом Државном Савету, наводећи, да му је одлукама полицијске власти, које је Министар одобрио, повређено његово заложно право противно закону. —

По разматрању овога предмета Државни Савет је нашао, да решење министрово не одговара закону из ових разлога:

„Погрешно је позивање полицијске власти у њеним решењима на §. 404. грађ. суд. поступка, јер овде није случај, који предвиђа тај законски пропис.

По поменутом §-ву полицијска власт извршујући судску забрану узима у попис онолико, колико је довољно да се тражење обезбеди, по процени као што се у тој законској одредби наређује.

Као што се из акта види, попис је већ извршен био, и о томе послат извештај

зајечарском првостепеном суду, кад је Н. Н. положио за свога пријатеља државни бон у вредности 20.250 дин., као залог по забрани судској на покретност дужника Андреје, нашта је поверилац — жалилац Алекса пристао, те је тиме извршени попис постао свршено дело.

Питање, које је дужник Андреја доцније покренуо, тражећи, да му се врате онолико акција колико засиче вредност датог у залогу бона од стране Н. Н. сасвим је ново и нема везе са извршеним пописом; јер дужник Андреја хоће да докаже, како је поверилац Алекса боном довољно обезбеђен, а поверилац пак то оспорава, тврдећи, да му тражибина не би била довољно обезбеђена, када би начелник средски издао тражене папире Андреји, пошто је на његово примање нарастао интерес преко 7000 дин. На како решења овако спорних питања по §§. 36. и 392. грађ. суд. поступка и чл. 87. Устава — који је важио у врмену када је овај предмет код административних власти расправљен, — спадају у надлежност и оцену земаљских судова, то је Министар, упуштајући се у расправу овога питања прекорачио границе своје надлежности.“

Ове је примедбе усвојио и Министар Унутрашњих Дела.

САХАЛИН¹

од В. М. Дорошевича
Преводи Љ. В. свршени правник

24

(СВРШЕТАК)

Бегство је било једно од најдрскијих, безумно, по својој смелости.

Полуљахов с Казаевом и још тројцом осуђеника побегли су у сред бела дана, на очи свима.

— У вече смо легли, шапнух Казаеву: „Вања, сутра одлазимо.“ — „Како?“ пита. — „Тути, — велим, — и сваког тренутка буди спреман, или да одемо, или заједно да умremo.“

— „А што! — шапне, — куда ти, ту и ја.“

Пет осуђеника, са једним пратиоцем, били су на послу на најживљем месту великог пута, баш у непосредној близини Александровске стражаре. Време није било „за бегство,“ и осуђеници оделења окр. ваних, били су без окова. Путем је непрестано врвео народ и тамо и амо, пролазили су чиновници, војници непрестано. Кад од једаред Полуљахов полети на чувара, једним ударцем простре га на земљу, истргне му пушку и викнувши: „Вања, бежи!“ — полети и сам у шуму.

То је видела маса света, бивша на путу. Дигли узбуну. Одатле неколико корака до стражара, — и после неколико минута, потера се распе по шуми.

И баш у то време, када су војници зашли у шуму, на врху суседног савршено голог брда, показаше се једна за другом пет фигура, обичним скитачким редом.

¹ У будуће доносићемо из Сахалина поједине одломке под засебним насловима, које чине за себе целину, нашта обраћамо пажњу нашим читаоцима.

Први је ишао с пушком на рамену. То је био Полуљахов с друговима.

У то време стајали су на путу чиновници. Пушке нико није имао, а револверским метком није се могло ништа учинити, и тако на очима власти, на видуку целе страже Александровске, бегунци су отворено прошли преко тог голог виса, зашли за брег и ишчезли у тајги.

Цео свет је био преплашен.

— Ако стану у сред бела дана, испред стражара бегати!

Било је страшно озлојеђење против бегунаца. Бегунци па још наоружани држали су у страху целу околину. Опасно је било ма куда се маћи.

— Но, ухватиће их, не даду им маћи.

Казамат је грозничаво се интересовао, није имао других мисли, другог разговора.

— Шта се чује?

И десет дана ништа се није чуло. Казамат, који ликује при сваком срећном бегству, обузимала је радост.

— Но сада су умакли! Хватај сад ветар по пољу!

Но остали су дрхтали од зла.

— Но, зар ће им то тако и остати?

На крају дошао је глас, како је на камишевској јарузи убијен Казаев.

При секцирању су нашли осам рана још масу повреда.

Полуљахов прича како су убили Казаева.

Камишевска јаруга, на путу из Александровска у село Дербинско, — место где се често крију бегунци. Када се пролази то место, обично се вади револвер. Пут силази у удољину и иде међу шипрагом. С десна и с лева су страшне литице, обрасле огромним и правим као стреле смрчама.

По тој стрмени, промичући од дрвета до дрвета силазили су бегунци. Напред је ишао Казаев а за њим Полуљахов.

Кад одједаред, иза цбуна с пута плану пушка, Казаев који се прокрадао од дрвета врисне и полети доле. Полуљахов се притајао за смрчком очекујући сваког тренутка нов пуцањ. Но њега нису били приметили. Пажња за сада била је обраћена на Казаева, који се отискао са литице. —

— Чујем доле под гором гласове. Погледнем га иза смрче, — доле пропланак у грању, а на пропланку Вања лежи, тетура се, — хтео би све да устане. Окружили га људи. Вања непрестано стење, — „нит,“ — речи, „воде Христа ради дајте!“... „И тако ћеш, — кажу му, — црћи.“

Преседев тако иза дрвета све до вечера, четири бегунца умакну. О њима се дуго није чуло. Они загазе у тајгу, ишли су гладни, ослабели, пролазили су тамо где пре људска нога није ступила, — тундром. Пушку су морали бацити, — није се имало снаге више да се носи. И на послетку, омршали, изгребени у тајги, изуједани москитима у тундри, изашли су у село Вјаље.

— Излазимо, — чобанин напаса три кравике. Ми к њему тако и тако: има ли што за јело. Он се поплашио, дрхће као лист јасиков. Ми њему: „Не бој се, ништа ми теби нећемо учинити. А и одкуд

можемо! Зар не видиш какви смо ми.“ Опорави се. „Добро, — вели, — ето у подне отераћу стоку у село, и донећу хлебаца. А ви мене ту причекајте.“ Пустимо ми њега у подне. Седимо и чекамо. Кад погледамо, а оно трче из села насељеници, ко са пушком, — ловци су, — ко са вилама, ко са мотком, деру се и машу рукама, а напред наш чобанин трчи и рукама показује, по свој прилици на наш шипраг. То он, погана душа, место да нам донесе хлеба, скочио и узбурикао цело село. Зато ваљда, што смо га пожалили и нисмо упљејали. Да смо уцмекали, заклали краву, одрезали меса колико треба, — и крај. Нама жао било старца, а он подигао насељенике против нас. „Скитнице, — вели, — дошли, траже да једу, гладни!“... А ако су гладни. — значи, — треба убити. Јер гладан човек може и краву заклати. А њима су пре тога заиста били неки бегунци краву заклали. Озлојеђени су били на скитнице. „Удри, — деру се, — скотове на мртво име!“... А ми, онда бежи.

А један припуца, и пробије ми руку. Куршум је пролетео кроз месо, а није кост разбио.

А они остали нападају по земљи. „Предајемо се, — деру се, не удрите!“ Тукли су ипак, то је страшно како. Не коњи, — деру се, — краве!“ Као зверови. Човек им ништа није учинио, а они бију...

— И тако се без отпора предали?

— А никакав отпор! А треба и то рећи да је жалост и за те насељенике. У Сибиру, кажу, да је други ред. Тамо, к сибирском мужику бегунац слободно прилази: сибирски мужик увек ће му хлеба изнети. Јер тамо, има хлеба. А овде једном речи Сахалин. Глад. Њему је жао сину дати комад хлеба. Сам цркава од глади. Њему је бегунац највећи противник. Бегунац ће од глади заклати краву чим уграби. А без краве шта ће насељеник? — То је за њега смрт!

— Лежим ја, крв ми липће и обузима ме и јед и туга... жао ми тих насељеника, веома жао...

Ти људи што убијају друге веома воле да изазивају у себи осећање сажаљења. Њима се допада то осећање, — они се осећају тада тако добри, њима се чини може бити у тим тренутцима: „Како сам ја, у самој ствари добар и красан човек! Па ја сам чисто злато!“ А коме се неће, да помисли о себи, са допадањем? Да се прохвалише баш оним врлинама којих нема?

— Жао ми! тај мотив непрестано звучи у разговорима Полуљахова, који убија секиром осмогодишњег дечка.

И када он каже то „жао ми,“ на његовом лицу се сипа нешто тако добро тако смирено. Он се сам троњава својом сопственом добротом.

Но, а у Бога верујете ли! — Запитао сам једаред Полуљахова,

— Не, ја по Дарвину! — одговори он.

— Како? Ви знате Дарвина?

— То сам ја овде у тамници дознао. „Борба за опстанак“ — то се зове. Човек једе тицу, тица једе гусеницу, а гусеница тамо што друго. Тако то иде. „Круг вечити“ како се то зове. И човек једе тицу

не због тога што је мрзи, већ због тога што осећа потребу за јелом. А како је тици од тога, он то не мисли: њему се једе, и он је једе.

И тица не мисли како је гусеница, већ једино мисли то, да јој је нужно. Тако је то све. Један хвата човека који му није ништа учинио. Други суди и шаје на робију човека, који му никад ништа зло није урадио. Нико никог не мрзи, већ просто сваки хоће да једе. Па свако себи и набавља како може. То се назива „борба за опстанак.“

— Но лепо Полуљахове. Хајд, по Дарвину. А шта је са теоријом прилагођавања? Један човек дужан, из поколења у поколење живећи међу људима, прилагодити се к њиховим условима живота, захтевима, законима друштва?

— Прилагођавање? — Замисли се Полуљахов, — не може се ка свему прилагодити. Ка робији, на пример, не можеш се прилагодити. Ја мислим да се човек прилагођава ка ономе што је њему пријатно. А к свему осталом да би се прилагодио, потребна је триљивост. А ја је немам. Та баш теорија, коју ви поменуште, не важи за мене.

Тако расправља и суди о „господину Дарвину,“ тај човек, који је схватио Дарвина са курјачијег гледишта.

— Кажите, ако хоћете истину да ми речете, — пита ме једаред Полуљахов, — је ли далеко одавде Америка.

Ја му дадох карту.

Дуго је он гледао на мапу, мерио хартијом Велики Океан и Сибир, и на крају, осмехну се.

— Хм, не иде. Поћеш ли овамо — вода. Поћеш ли тамо — земља. А вода и земља када их много има, једнаке су. Или се налило грло водом или гризао земљу гладан — један ђаво. Поћеш лево — смрт, поћеш десно смрт, останеш где си опет смрт. Чисто као у бајци. А и бајака тако страшних нема! — насмеја се он.

Такав је тај човек, скоро дечко, изишавши из грађанске школе а који расправља о Дарвину, убица шест невиних људи, — необична добричина.

Када су га повели из Харкова, био је такав случај.

На станици је била рођака покојних Арцимовића. Она није знала да се међу одлазећим осуђаницима налази и убица њених рођака.

Када су пролазили осуђеници, међу публиком, као и увек, повео се разговор на тему.

— Колико, само, невиних људи иде!

Ето, на пример, тај млади сељачић. Ја сам готова да се кладим, да је он невин. Погледајте га само. Но, зар се може са таквим лицем бити злочинац! — рекла је рођака Арцимовића, и обратила се једном од познаника: — Да ли се може дознати зашто је он осуђен?

— Кажите те, молим вас, ко је тај? — запитао је познаник спроводног официра.

Тај? То је — Полуљахов, убица Арцимовића. Рођака погинулих је заврштала и пала у несвест.

Када сам ја испричао тај догађај Полуљахову, он се замислио:

— Дозволите... дозволите... Сећам се... када су нас спроводили, нека жена је заврискала и пала. Ја се још тада обрнух и погледах... А она то од мене? А ја нисам ни обратио пажњу... Мало ти се њих деру... Држао сам да је чија рођака, или...

Полуљахов се насмеја.

— Или за мном се дере „која, од мојих.“ Много сам их имао и у Харкову.

А Л А Л М А Л

Панађур пожаревачки, спада у ред највећих панађура у земљи, и онда није никакво чудо, што га својом посетом удостојавају сви наши и познати и непознати коцкари, и они са признатим ауторитетом коцкара по превасходству, и они што се тек јављају на позорници ових вештина и уметности, како то они, много пута, са задовољством о себи кажу.

Како сам ја био одређен за комесара панађура, то сам чисто био забринут, како ћу проћи од ових панађурских пријатеља, и тражио начина, да се од њих обезбедим.

Знао сам, да се на сам дан панађура слабо могу од њих одбранити, па зато сам се решио, да их хватам још одмах по доласку у варош, нарочито у очи дана панађура, јер они увек дођу мало раније, како би упознали месне прилике и лакше се кретали у својим покушајима.

Али њих, опет, похватати, није тако лака ствар, јер се они тако ђаволски преруше у сељака, трговца, продавца разних ситуација и томе слично, да их је врло тешко познати.

Много пута они набаве чак и по које кљусе, са најуреднијим исправама, и јављају се као продавци, носећи и за себе путну исправу, да власт мора да стане пред њиховим одлучним тврђењем о њиховој грађанској исправности и чистоти.

Ну, поред свега тога, ваљало их је раније хватати, и ја сам томе приступио свом одлучношћу.

Све жандарме, који су служили у Београду, и тако били у положају да упознају скоро све виђеније коцкаре, обукао сам у обично грађанско одело, и пустио их у лов, и већ до подне, ја сам имао у рукама познатог „Гољу“, који је ту скоро онако трагично завршио свој несретни живот, на железничким шинама.

Њега сам познавао још као дечка, кад му се у родитељској кући осмехивала срећа на најлепшу будућност, само да је пошао добрим путем, а познавао је и он мене, зато се ја решим да и њега употребим као помоћ, за хватање оних, који ће тек доћи.

Кад сам му то предложио, он се дуго опирио, јер је, вели, такав поступак издајство својих рођених интереса, а при том и повреда једне од највећих дужности, повреда другарства; али је, на послетку, мени лично за љубав, и на то пристао.

Уз два преобучена жандарма, он је дан и по ишао из кафане у кафану, из механе

у механу, и с ким год се руковао на начин, раније показан жандармима, тај је хватан и хапшен, и за горње време ухапшено их је седамнаест.

Сви су, у први мах, порицали да су коцкари, али после мога љубазног опхођења са њима, он су казивали своја права имена, и признавали зашто су дошли.

Само један од њих, који беше у оделу сељака из хомољског среза, и који је водио на продају једно теле са уредним сточним пасошем, упорно је порицао да је коцкар, тврдећи одлучно, да је Траило Траиловић — Фуфу — из Осанице у срезу хомољском, као што је и сточни пасош показивао име сопственика телета.

И ако су се скоро сви смејали његовој изјави и уверавали ме, да је то познати „Марковчанин“, па то и њему у очи говорили, ипак сам ја посумњао да не вршим какву неправду овом човеку, и онда се решим, да путем телеграфа проверим његову изјаву.

У то име, одмах сам телеграфисао начелнику среза хомољског, да извиди: има ли у Осаници у опште Траила Траиловића — Фуфу — и где је он сада?

Пред вече сам добио одговор, да тамо постоји поменути Траило, и да је он у своме селу; да се јуче вратио с пута из Петровца, где је некоме на путу продао теле, које је био повео на панађур пожаревачки.

Овај одговор био је јасан; он је казивао сву унутарину овога човека, и кад је све то саопштено „Марковчанину“, он се слатко насмејао уз проклињање онога који је измислио телеграф, јер да њега није, он би, вели, имао кад да „кидне“ из апсане, док би пошта ишла до Жагубице и натраг.

Обезбеђен, овако, од ових панађурских пријатеља, ја сам, на дан панађура, рано отишао тамо, а наредио да тамо доведу и „Гољу.“ те да под надзором жандарма пази, да ли не ће доћи још која од ових птица.

До подне је он ову дужност вршио одлично, али после ручка, кад су се жандарми забавили око једнога пијаног Циганина, који се потукао са својима, „Гоља“ је ухватио маглу, и нестало га са панађура као да је у земљу пропао.

Наредио сам жандармима да брижљиво пазе на њега, да не би учинио какву штету ако се ту око вашара гдегод прикрио, а ако је умакао, нека му је сретан пут, мишљах у себи, јер ми је крајњи циљ био да не буде крађе, па макар он један и побегло од уобичајене казне за беспосличјење.

Како се ни првог ни другог дана није ништа догодило на панађуру, ја већ бејаш и заборавио на „Гољу“, и трећег јутра радио безбрижно редовне послове, кад на један пут поврве сав онај свет са вашара ка комесарници.

Поплашен да се није догодило какво зло, ја истрчим на поље, и на моје големо изненађење, пред собом угледах „Гољу“, кога је водио један жандарм, скоро нагога — он беше само у гаћама и кошуљама, и бос ко од мајке рођен.

Да бих вратио онај свет, који је нагрнуо ка комесарници, ја „Гољу“ пустим унутра.

Кад сам га питао, што је тако, го, и где му је оно лепо сељачко одело, он скоро кроз плач рече: „е ово се, господине, мислим, никоме није догодило под капом небесном, што је било са мном.“

„Ево да ти испричам, па ћеш и сам видети, да се ала мал (поштена тековина), не може да изгуби.“

„Кад сам побегао ономад,“ поче он, „ја преко Чачалице ударим право доле ка Забрђу.“

Пошто сам прегазио Могилу, ја наумим да одем до воденице Милорадове, не би ли се ту што могло ђарити, али доле на друму спазим жандарма на коњу, који оде ка воденици.

Нема спора, овај мене јури, помислих ја, и нађем да је паметније, да не излазим никуд на пут, него да останем онде у забрђским ливадама, па да у први сумрак ухватим пут.

Како су, опет, могли наићи или сопственици ливада, или који други, који би ме могли опазити, ја се решим, да се попнем на један раст, који беше густ и гумаст као влашка шубара, па да ту проведем дан, и то и учиним, нарочито и због тога, што горе изнад првих дебелих грана овога раста, чобани бежу направили — исплели — као неку корпу, где су се преко дана одмарали, кад је била трава покошена и ту пасли стоку.

Таман се ја згодно наместих, а одонод од забрђског пута одвоји се један сељак, па право ка расту, на коме сам ја.

Кад дође под раст, он баца гуњче на траву, окрете се те погледа лево и десно, па седе на траву, а гуњче распростре испред себе.

Заклоњен оном исплетеном корпом и грањем, ја сам био безбрижан да ме неће видети а ја сам могао видети сваки покрет његов.

Кад разастре гуњче, он се маши руком у недра и извади један пешкир и поче дрешити.

У први мах ја мишљах да је то нешто за јело, али кад он одрешити читав свежањ банака, мени срце заигра.

Незнајући намеру овога човека, ја очекивах шта ће даље да ради, а он отпоче бројање.

Један, два три, говорио је скоро гласно, и тако наброја тридесет комада, па их опет лепо скалупи, веза пешкиром и мету у недра.

Мене су обузимали неки чудновати осећаји.

Помишљао сам да скочим с раста и дограбим онај пешкир, па да бежим у бели свет, али како онај човек беше и чио и здрав, ја опажах, да би тај покушај био и луд и пуст.

Решим сам се, на послетку, да мирујем где сам.

Кад онај сељак мету паре у недра, он сави гуњче у два и три пута, мету га под главу и леже да спава, али одмах за тим опет устаде, седе и извади онај пешкир, па га мету на траву и леже на њега.

Легао беше потрбушке, да му је пешкир баш долазио онако некако око средине трбуха.

Сматрајући, зар, да је овако боље обезбеђен, него да му је пешкир у цепоу, он је заспао.

Мој положај на расту био је мучан. Похлапан да зграбим онолику суму новаца, ја сам био готов да сиђем одмах, али помисао, да га не могу извући, а да га не пробудим, задржавала ме је и даље на расту.

У овој недоумици, прошла су читава два сата, и сунце које је дотле грејало једну страну земљишта испод раста, беше дошло до оног сељака и опекло право у потињак.

Загреван, тако, сунчаном топлотом, он се у неколико маха промешкољи и окрете на другу страну.

Окрећући се и лежећи косо, он беше потиснуо пешкир тако, да је она страна пешкира, где је био новал, дошао њему иза леђа, а она друга беше још под њим.

Ја више нисам имао шта да чекам. Прекрстим се и помолим Богу — знаш, господине, ја то увек чиним пре операције — и лагано сиђем са раста.

Један покрет ножа пресекао је пешкир на двоје, и ја зграбим онај део са банкама, па скоро у трку ухватим пут у правцу Градишта.

Ноћ ме је ухватила онамо око Мајировца.

Путовати ноћу нисам смео, јер сам знао да су одређене патроле за заштиту путника од неких разбојника, који су се били појавили у околини села Десине, и онда је требало зановити ту у селу.

У механу нисам смео, јер доњу држи познати Паја, који би ме одмах показао власти, јер сам му лане однео неке чаршаве из собе, у којој сам спавао, а у горњој опет, ни престано су кметови, пошто је ту и судница; ваљало је дакле тражити приватну кућу.

Овако решен, ја скренем са главног пута и уђем у трећу кућу споредне мале.

Кад залајаше пси на мене, из куће изађе један младић двадесетих година и приђе вратницама.

Шта желиш пријатељу, зашта ме он, а ја онако збуњен нападом паса, једва се сетих да кажем, како се враћам из војске кући, па нисам рад да спавам по механама, где има свакојаких људи, него би преноћио у приватној кући, па да платим што је право.

»Причекај ту мало,« рече ми он, па се врати у кућу, а мало за час изађе са њим и једна постарија жена.

Пошто ме добро одмери од пете до главе она рече оном младићу, »па нека спава.«

После ове смотре ја уђем у кућу, и брзо се спријатељим са оним младићем.

Он је до године морао ићи у војску, и питао ме како је у војсци, а ја сам лагао што ми је дошло на памет, јер и сам нисам био у њој.

Пошто смо добро вечерали, ми легосмо да спавамо — у једном ћошету собе ја и онај младић, а у другом његова мати.

Не знам колико смо тако спавали, кад у неко доба мати онога младића упали

свећу и рече сину: »иди Илија види ко то лупа на вратнице; да се није отац вратио с пута?«

Неколико тренутака доцније, у собу уђе младић, а за њим још једно лице.

Кад сам испод губера, којим бејаш покривен, загледао добро ко је ушао, мени се окрете соба око главе; то беше онај исти човек, коме сам ја у забрђским ливадама украо новце.

Док он још не беше ушао, она жена такође беше устала и дочекујући га рече му: »ала си задоцнио, а знаш да има рђавих људи.«

На овај прекор он се скљуси на једну столицу, па гласом изгубљена човека рече »нисам се имао чега бојати; што је могло бити, било је данас у по бела дана. Одоше и сивоња и галоња, (волови које је тога дана продао) а ми ћемо остати слепци.«

И син и жена му нису га у први мах разумели, па скоро једногласно узвикнуше: »ама шта велиш?«

»Ето то, што вам рекох, одговори он. »Данас су ми украли у забрђским ливадама тридесет банака, колико сам добио за јунце, и сад ми не остаје ништа друго, него пиштољ у чело, а вама шта Бог да, јер ја не могу дочекати, да нам се продаје имање за дуг, што имамо давати оном зликовцу из Градишта (поверилац).«

За тренут све беше заћутало у соби, докле она жена не зајаука: »еј тешко нама несретницима.«

Ја сам се правио да спавам, а дисање сам већ био просто прекинуо од страха.

Куд ме ђаво уведе у ову кућу мишљах ја, и молио сам Бога да само опет легну, па да ја у по ноћи бежим без обзира.

Док сам ја овако мислио, тек ће овај домаћин рећи сину: »а ко ти је ово што спава? нашта му онај одговори: »неки војник, што се враћа кући.«

Војник, понови он па узе свећу и приђе ближе једној клупи, где лежаше моје одело.

Пошто ми добро загледа гуњче и капу он онда рече: »може бити грешим душу, али кад сам устао и видео да ми нема пара, ја сам онако окрећући се, видео једнога, где изби из ливада на пут, баш са оваквим гуњчетом и капом, али је он тако брзо ишао, да сам му од Млаве изгубио сваки траг.«

»Једна штета сто грехова,« али викни га ти нек устане, да га ја добро видим.

»Еј пријатељу, устани,« рече ми његов син.

Мене већ беше пробио зној, и ја не умест ни сада да кажем, шта сам све онога тренутка мислио и осећао, али онако скоро несвесно устадох и рекох: шта је брате

»Обуци, де, гуњ и мети капу,« рече ми домаћин скоро заповедајући, и ја то учиних.

»Окрени се тамо,« понови он, и ја се окретох.

»Он, он је тако ми Бога; баш такав је изгледао и онај, што изби из ливада забрђских.«

Говорећи то, он ме окрете на левокруг и упиљи ми се у очи.

»Ти, ти си ми паре узео зликовче један. Паре овамо!«

Ја сам муцао да нешто одговорим, али он викну сину: »свлачи га,« а сам дохвати једну пибодушу, која је висила о чивилуку.

Како сам ја новце гурнуо у чарапу испод стопала, и рачунао да су сигурно склоњени, ја се почех свлачити доста куражно, говорећи како није лепо, да ме тако у својој кући срамоти.

»Ја рекох: једна штета сто грехова« одговори он, али свлачи се.

Кад је претресао чакшире, прегледао да нема каквих потплата, прегледао тако и антерију и гуњче, он тада рече: »изувај се.«

Мене нешто пресече као ножем преко средине, и не говорећи ништа, седох на столицу, не мичући се.

»Изувај се« понови он тако заповеднички, да ја не имах више куражи да ћутим, него изух опанке, старајући се да прикријем ону гуку, што ми се под левом чарапом показиваше.

»И чарапе« викну опет он.

Ја већ видех да је ово Божји прст, и скидох једну па и другу, старајући се да пешкир са банкама остане у њој, али то не успех, јер се један крај пешкира показа при завртању чарапе.

»Ево пара, — скоро урликну он, и дохвати пешкир као дављеник.

После овога шта је било, не треба ни да причам; душу ми је убио, и не би ни остао жив, да ме не одбрани његова жена, али ме избацише на улицу овако голог и босог.

Нашав се овако го и бос на улици, ја сам нашао да је најпаметније, да за ноћ превалим овај пут до Пожаревца, и да се јавим вама, па сад шта знате то радите, а ја видим, да се алај мал не може да изгуби... Д. С. К.

ЖЕНИЈАДНИ ПОЛИЦАЈАЦ

Louis Jacolliot

17

II. Судија и полицајац.

(СВРШЕТАК)

Избројали су седамдесет и четири степена и стадоше, најзад, на земљу. Рибуте отвори пажљиво поново своју лампу, и јуначне личности могле су бацити брз поглед око себе и испитати место где се налазе.

Стајали су у некој врсти предсобља које се продужавало у један циркуларни ходник. Као да овај подземни распоред зграде одговараше ономе горе.

— Као да су неваљалци, рече шеф сигурности, удесили овај подземни манастир у који би се за час могли склонити, на пример, у случају револуције и ту мирно сачекати свршетак немира!

Али то није била прилика за оцењивање меснога положаја. Требало је журити те да се не баци у мутну Марицу толика кураж и енергија.

Пођоше ходником, и што су дубље улазили, све су се више уверавали, да је по-

ставка шефа сигурности поуздана: с обеју страна ходника врата до врата од одаја у истом стилу као и горе, нечувано раскошно украшених. Кад стигоше замку на крају, нађоше се пред једним засвођеним излазом, готово истесан у стени, који се губио далеко под земљу.

— Ово је тамник, рече Жак Лоран, помоћу кога сопственици овог уточишта могу, у нужди, да побегну напоље. Ако се не вaram, само овде ћемо наћи оне које тражимо у каквој изби усеченој у стени. Напред господо, с револвером у руци, напред, мудро само!

Он први нагази у тајанствени тамник. Г. од Обервиља и инспектор одлучно пођу за њим... Ну, ни двадесет корака нису искорачили у том новом правцу, кад за собом чуше као неко јако струганје, шкрип, гвожђа по стени... и више ништа!

На мах се врате, мислећи да надмоћнији бројно непријатељ иде на њих, да их нападне у том теснацу, где су сада. Али не беше никога: само им повратак беше пресечен једним гвозденим вратима, која су сад стајала између стеновитог тамника и подземног ходника. То је та клопка, коју је шеф сигурности давно нађушио.

— Ниткови! силовито викну Жак Лоран. — Имајте на уму, да ће глас правде одјекнути на вашем прагу, пре но што и мислите!

— Срећан пут, господо! одједну одмах одговор с оне стране преграде. — Изволте причекати до страшнога суда, а време донде употребите на размишљање о несталности људских намишљаја у опште, а полицијских на по се!

Један подруглив грохот заврши те речи. — Пропали смо! јекну г. од Обервиља уплашено.

— Још не! одговори шеф сигурности, па онда дода тихо: — стисајте се, молим вас, да не доделимо овим бедницима још и ту радост да нам чују ма и један уздах!

— Измаче ми се у првом узбуђењу; али немајте бриге бићу храбар!

— А не знају несрећници, да су казне тако близу! узвикну Жак Лоран као човек који хоће да пркоси.

Али му овога пута нико не одговори!..

Прва брига Жака Лорана и његових присталица беше, да разгледају тај подземни теснац у коме се нађоше затворени.

Они га прођоше до краја који није био природна стена, него камен истесан човечјом руком на облик полукруга као нека врста куле.

— Ту мора бити каквог излаза, рече Жак Лоран, само како ћемо га наћи?

Кудали су руком камен по камен и сваки је одјекнуо као здрав и читав. Узалуд су завлачили прсте у сваки цементирани жлеб између каменова, јер не могаху пронаћи тајну отвора овог новог „сезама“.

— Можда је на крају крајева ово каквак безизлазан хорбуцак! усуди се рећи г. од Обервиља.

— Немогућно, господине судија! Ова подземна грађевина мора имати свога изласка на поље. Без њега би утеклице ризиковали да овде буду месецима блоки-

рани. Ова врста инсталације сама, у осталом, казује зашто је намењена. С поља мора имати каква разваљена кула, стара ветрењача, бунар можда у који овај тамник излази помоћу каквог вештачког механизма чији кључ треба пронаћи... али у сваком случају верујте ми да се у то не вaram!

— Ови су зликовци намерни да нас овде поморе глађу? рече судија забринут.

— Тога се не бојте г. судија! Да Пасторе није помоћу карте сазнао занимање Рибутеово, а нарочито да није свесан тога да је манастир целе ноћи опседнут полицијом сигурности, не бих ја, како се оно просто каже, тако лако дао нашу кожу на пазар. Али јака сведоџба десет људи, који би потврдили да из манастира нисмо изашли и да сам им издао налог да потрче на први знак, — и сувише би далеко одвела, само кад би нас задржали овде!... По моме мишљењу ми ћемо пре сунчева изласка изаћи одавде, тим преште нашом експедицијом нисмо ништа открили и мораћемо ћутати!

— Да, гадна брњица! Прошапута Рибуте.

Жак Лоран и не доврши говора, а зину од чуда и занеме: циркуларни зид спушташе се полагано откривајући све више и више уста једног бунара чији се дувари продужаваху и горе и доле и, у исти мах зачуђени затвореници видеше како се одмотавају једне стубе од конопаца чији крај лупи о тле на коме они стајаху.

Глас један одјекну и као да је долазио одозго с поља:

— Хајде, пељте се и спасите се! Видите да смо добри људи и да ће вас јевтиније коштати ваша будалаштина, него што сте и мислили! Нек вам је то за памет, јер други пут неће бити ове милости!

И то би све!

Сва се тројица покорно прихватеше посла, немајући кад да један другом објашњавају своје утиске. Рибуте се први поче пети, да би осветљавао пут, за њим г. од Обервиља, а за овим шеф сигурности.

Чим се видеше на поље, чврсто стискоше један другом руке.

— Можемо признати без стида, да смо се у једно време било жестоко уплашили! рече шеф сигурности.

Ноћ је на хоризонту почела бледети а у парку владаше најсвечанија тишина — као да се ту ништа није десило. Рибуте оста сам да поведе људе из бригаде, а Жак Лоран журио је са истражним судијом на доведеним колима у Париз.

Кад се одвојише, договорилише се да се сутра састану и да свом свагом поведу истрагу по овој ствари, јер се нису сматрали побеђенима... Али су они правили тај рачун без оних далеко моћнијих од себе!

Истога јутра г. од Обервиља прочита у *Монитеру* указ о своме постављању за дворскога саветника, а Жаку Лорану дато је тромесечно одсуство ради поправке здравља на баларичким водама.

Обојица разумеше и — ућуташе!

Пре него ће поћи на осуство шеф сигурности посети управника полиције који му рече:

— Знате ли ви ону пословицу, г. Лоране: „како је кажа сребро, ћутање је злато!“

Ни Жак Лоран, ни истражни судија г. од Обервиља не сазнаше никад судбину трију младих девојака, за које бејаху готови жртвовати свој живот!

Г-ђа од Дамарта умре од туге после неког времена.

А војвода се већ више није могао одвајати од Дон Беренжера: тешили су се узајамно причајући о — њој!

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања.

I.

Суд општине метовничке, актом својим од 27. августа ове год., Бр. 1274, пита:

„Често пута се дешава код општинских судова, да се поједина лица обраћају молбама општинском суду, да им он изда уверење о владању и осталим околностима извесних лица, користећи се, после, тим уверењима, да код судова докажу неспособност тих лица за сведоке по грађанским или кривичним споровима.

Пита се уредништво за објашњење чл. 97. тач. 4. закона о општинама — да ли може суд издати таква уверења за другога или не, или уверења треба давати само на захтев лица, о којима та уверења и говоре?“

— На ово питање одговарамо:

Чл. 97. тачком 4. није ограничен општински суд у издавању уверења, о одношајима појединих грађана и фактима који постоје.

Према томе, он може издавати уверење на захтев кога му драго о томе: да ли је ко у овим или оним родбјанским одношајима са једним или другим лицем; каквог је владања овај или онај; какво је имовно стање овога или онога, и т. слично.

О свима, дакле, одношајима појединаца, који су јавни, и о којима суд по дужности мора да води рачуна и зна, он може издавати уверења.

О стварима, пак, које нису јавно утврђене, и долазе у ред чисто породичних тајана, као и о свима онима, где би се издавањем уверења и могућним публиковањем вређао један општи — јавни интерес, општински суд не мора издати уверење без захтева надлежних власти.

II.

Суд општине балајиначке, актом својим од 5. августа ове год. Бр. 1237, пита:

„а, могу ли прква и судница општинска да постоје у једном заграђеном — црквеном плацу, или не, и ако не могу, колико треба да је судница удаљена од цркве?“

б, ухваћена су три лица, из суседне општине, у виноградима, који припадају агару ове општине, где су извршила крађу грожђа.

Ова лица треба сада осудити на затвор и полициски надзор.

Моли се уредништво за објашњење: хоће ли њима судити овај суд, у чијем су агару крађу извршили, или онај суд, где стално живе?

Ако буде надлежан овај суд, и он их осуди, да ли ће затвор издржавати у ансани овога суда, или где стално живе? и,

в, пресуде, донесене по грађанским споровима, да ли ће се парничарима саопштити на потпис или не, јер §. 13. грађ. суд. поступка каже, да се пресуде парничарима саопштавају јавно у суду, с тим, да само суд својим потписом и печатом утврди: да је пресуда парничарима јавно саопштена?»

— На ова питања одговарамо:

а, у грађанским законима, истина, нема нарочитог прописа, који би забрањивао, да судница општинска не сме бити у црквеној авлији и близу цркве, али свакако не би требало дозволити, да судница и црква буду у једној авлији и непосредној близини.

То има својих особенних разлога, јер је црква дом божји, где народ треба да нађе мира и спокојства, како би се, удаљен од вреве и метежа, предавао искреним молитвама Богу.

Све ово не би могло бити, ако би ту у близини била судница, где се свет скупља по разноврсним пословима и са разноврсним расположењима, и где се, много пута, догађају призори, који не смеју и не требају да се виде и чују у близини божјега дома.

Ово не треба да буде чак ни по томе, да би се могло одговорити наређењима чл. 38 тач. 4. закона о црквеним властима источно православне цркве, који налажу одржавање чистоте и у цркви и ван ове у авлији.

Колико, пак, морају бити далеко од цркве меане и кафане, прописано је механичком уредбом.

б, у смислу §. 35. крив. суд. поступка, надлежност се опредељује:

1, по месту у коме је кажњиво дело учињено;

2, по месту у ком окривљени живи;

3, по месту у ком се кривац ухвати.

Према овоме, кад су извесна лица ухваћена од стране тога суда, да врше крађу у атару његове општине, онда је и по т. 1. и по т. 3. поменутога закона, надлежан суд општине блајиначке, ако је крађа такве природе, да је за суђење њено у опште надлежан општински суд у смислу т. б. чл. 94. зак. о општинама, и постојећег објашњења — расписа г. Министра унутрашњих дела; и

в, о саопштавању пресуде у грађанским споровима, ми смо опширно говорили у бр. 45 нашега листа од 1902 год., па упућујемо суд да тамо нађе тражени одговор.

III.

Суд општине брестовачке, актом својим од 16. августа ове године Бр. 1303, пита:

«У овој општини хоће један овдашњи грађанин да продаје све монополисане артикле.

Како ова продавница има фирму дућанску, то му је суд ово општински саопштио, да мора плаћати аренду дућанску у 150 динара као и остали дућани, који продају и друге артикле, као: конопце, разне сарачке ствари, кукуруз, шпеницу и т. д.

Он не пристаје да ово плаћа, јер вели он продаје само монополисане артикле, као: гас, дуван, папир, сѓ и палидрвца.

Моли се уредништво за објашњење: мора ли ово лице платити аренду у 150 динара, пошто продаје само монополисане артикле?

— На ово питање одговарамо:

Аренда дућанска, коју предвиђа чл. 5. закона о сеоским дућанима, плаћа се на сеоске

дућане, у којима се продају они артикли, који су побројани у чл. 4. под а.

Продаја монополисанних артикала не долази у тај ред, већ је по законима: о монополу дућана, соли, и установи нових монопола, слободна од свију ограничења.

Према томе, ако дотични грађанин одиста не продаје ништа друго, сем монополиских артикала, не мора платити дућанску аренду.

IV

Суд општине крњићке, актом својим од 20. августа ове год. Бр. 961, пита:

«Пресуде општинских судова, донесене по III части кривичнога закона, по којима казна по закону не може бити већа од 3 дана затвора, односно 30 динара у новцу, одмах су извршене, тако објашњава полицијска власт актом својим од 21. јануара ове год. Бр. 785.

Моли се уредништво за потребно објашњење по овоме:»

Да ли су одмах извршене само оне пресуде — из оних §-а III части кривичног закона — где је максимална казна три дана затвора, или и оне, где максимална казна може бити већа од три дана, али је досуђено свега три дана?

Сем тога моли се уредништво за објашњење.

да ли је општински суд надлежан да суди кривице из §. 391 и 391 а, према оним краљивцима, који краду грожђе, лубенице, зеленаке и томе слично у вредности испод 2 динара, и ако је надлежан, да ли су те пресуде одмах извршене?

Суд ово питање чини зато, што је сада надлежност побркана.»

— На ова питања одговарамо:

Као што се јасно види из првог става §. 15 и 16 полицијске уредбе (измена од 17. јануара 1904 год.) одмах су извршене само оне пресуде, донесене по оних одредбама кривичног закона, по којима казна по закону не може бити већа од три дана затвора, односно тридесет динара, и против њих у опште нема места жалби.

А кад се, пак, могу одмах извршивати пресуде, донесене по званичној дужности, јасно је побројано у претпоследњем ставу поменутих §§ 15 и 16, само што у тим случајевима има места жалби.

Што се тиче питања о значају §. 391 и 391 а, ствар стоји овако:

Све крађе, учињене на плодовима и у опште стварима, које се непосредно појести и попиту могу, а узете се за сопствено уживање, а не из користољубља, а којих вредност не прелази више од десет гроша чаршијских и нису у поврату, казне се до три дана затвора, ако не би био случај §. 223 крив. законика.

Оне се казне само на тужбу оштећеног.

За извињање њихово надлежне су и општинске власти и пресуде су одмах извршене.

Код већих и других крађа из §. 391, пресуде се такође могу одмах извршавати, али осуђени имају право жалбе.

V.

«У једној воденици на реци кал—ској има 10 ортака — поредовника.

Један од ових ортака има удела у овој воденици 48-ми део.

Тај свој 48-ми део, пролао је ово дана, извесном лицу, на сада тражи од општине да му изда купцу тапију на 48-ми део.

Суд је у недоумици: како ће да направи тапију на 48-ми део, кад се цела воденица не продаје.

Моли се уредништво за објашњење, и то што пре.»

— На ово питање одговарамо:

Што ко има, и чега је господар он сам, то може и продати — на другога пренети.

То су битни услови, које поставља грађански закон, за право преноса имовине на другога.

Кад је право овога ортака несумњиво на 48-ми део у воденици, онда он то може продати, и суд му мора тапију потврдити.

У типичи нека се назначи: да он продаје свој 48-ми део у воденици; а ако око ове има и земље, па он и од ње има 48-ми део, онда да се измери цело земљиште и обележе границе, па онда назначи, да је његово право само на 48-ми део.

Тапију ову треба да потпишу и суседи а и смесничари, како се после не би породило питање о пречем праву откупа.

Суду општине лучицке, одговара уредништво на акт од 1. септембра ове год. Бр. 743, да оно није примило ранији његов акт од 22 јула ове год. Бр. 583, па зато није до сада ни одговорило.

Нека, дакле, суд понови то своје питање, па ће уредништво одговорити, јер се из последњег акта не види шта је суд раније тражио.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

На дан 3. тек. м-ца, око 10 часова у вече, четири непозната зликовца напали су на друму Београд — Крагујевац, код Милатовачке механе, Михаила Војовића из Стојника, среза јасеничког, окр. крагујевачког, и том приликом отели му: 23 динара у новцу, један сат — железнички — један сукнени гуњ, па му најзад и опанке с ногу скинули. Двојица нападача били су средњовековни људи, омадани и снажни, у оделу сукненом; на глави су имали шубаре а око себе реднике са мецима. Остала два нападача били су сакривени у кукурузима, те им је с тога опис непознат. Началник среза козмајског, депешом Бр. 15231, моли све полицијске власти, да за овим зликовцима живо трагају, а у случају проналаска да их њему стражарно спроведу. УБр. 30488.

Ноћу између 5. и 6. тек. м-ца, непознати допов удешеним кључевима отворио је кафанску собу и фијоку ормана Катине Курандићке, кафеџице из Параћина, и из ормана украо једну дијамантску грану, једне дијамантске минђуше, три дијамантска прстена, све у сребру, један златан брош са сликом женског детета од 7—8 год. у брошу, 30 здравих и 20 бушених дуката у злату, 260 дин. у српским новчаницама по 10 дин., 4 дин. у сребру, једну служитељску и једну војну исправу на име Вучка Првановића, слуге. На једној минђуши нема доњег зрна. Началник среза параћинског, депешом Бр. 14473 моли све полицијске власти за тражење краљивца и покрађе. УБр. 30754.

Смаил Селимовић, из Смегова у Босни, стар 22 год., у лицу роав, бркова малих, очију граорастих, испод браде има белегу у виду двајеслака, побегао је из притвора среза рађевског, 4. тек. м-ца. За бегунцем наређује се тражење. Пронађеног треба стражарно спровести или начелнику среском с позивом на Бр. 7416, или Управи града Београда с позивом на Бр. 30768.

Лудвик Гринхут, родом из Загреба, по народности Хрват, стар 24 год., средњег стаса, лица дугуљаста, ноћу између 1—2 тек. м-ца извршио је једну опасну крађу у Ваљеву и побегао. Начелство округа ваљевског депешом Бр. 10476 моли за његово тражење УБр. 30221.

Марко Савић, из Орашца, који је био под истрагом и у притвору код начелника среза поцерског, ноћу између 9—10 тек. м-ца побегао је из притвора, и собом однео једну жандармску пушку — острагушу — два фишектора и 90 метака. Бегунац има 28 год., средњег је стаса, косе смеђе, бркова малих и плавих, лица широка, у одећу је сукненом. Марко је по све сумњива личност, те с тога је чисто вероватно да ће се одати рђавим делима. С тога са позивају све полицијске и општинске власти, да на њега обрате нарочиту пажњу. Пронађеног треба под сигурном стражом спровести начел. среза поцерског с позивом на Бр. 9311, или Управи града Београда с позивом на Бр. 3095.

Јанош Вергуц, надничар зидарски, на дан 3. тек. м-ца покрао је разне ствари и 10 динара у новцу Францишки Петровић, из Београда, и утекао. Крадљивац је родом из Темишвара, има 25 година, раста је средњег, сувољав, плав, у опште. Међу покраденим стварима налази се један пар црног одела са белим штрафтама, један капут затворено-жут, и једне панталоне затворено-паве, две мушке кошуље и један црни шешир. Скреће се пажња свима полиц. и општинским властима на овог крадљивца и покрађу, 30275.

Милети Ђорђевићу, из Кончића, среза прокупачког, ноћу између 15—16. тек. м-ца украден је коњ, длаке врране, матор 6 год. са марком «7», поткован турским ковом. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима на крадљивца и ову покрађу. УБр. 31113.

Петар Ђорђевић, **Јанко Јовановић** и **Марко Ранковић**, скитачки Цигани, решењем начелника среза жичког стављени су под кривичну петрагу и у притвор због више крађа стоке. У бегству су, па стога поменути срески нач. моли све полицијске власти, да их у својим домањима живо потраже и пронађене њему стражарно спроведу. Петар има 32—34 год. стаса је средњег, бркова црних, браду брије, више десне обрве има повећу црвену брадавицу. Јанко има 28 год. стаса је средњег, бркова црних, браде црне у шниц. Марко има 23 год. стаса је средњег, бркова плавих. УБр. 30513.

Непознати зликовац, срењег раста, рић, бркова великих, рићих и на више повијених, у кратком гуњу, дугачком копорану, уским чакширама, са опанцима на ногама и шајкачом на глави, наоружан кратком пушком и револвером, нашао је 1. тек. м-ца на Обрена Поповића, писмоношу општине царинске и отео му 300. динара у готовом новцу. Начелник

среза азбуковачког депешом Бр. 8094, моли све полицијске власти да за овим зликовцем живо трагају, а у случају проналаска да га њему стражарно спроведу. УБр. 31415.

Антон Јенер, банкарски послужитељ из Беча, проверио је **235.000 круна** и 1. тек. м-ца побегао у свет. Јенер је рођен 1878 год. у Фелсбергу, по занимању је столар, вере ка-

толичке, стаса је високог, има плавосиве очи, плаву густу косу, плаве ретке бркове. Аустроугарски консулат у Београду, актом Бр. 11706, моли све полицијске власти у Србији, да на дефрауданта Антона обрате најживљу пажњу. Ко га ухвати добиће 10.000 круна награде и 5% од новаца, који се при њему буде нашао УБр. 30835.

Септембра 20, тек. год. (по новом) извршена је у јувелирској радњи Александра Дореја, у Бриселу, једна посве дрска и оригинална крађа накита. Овога дана, око 9 часова пре подне, у радњу је ушао један отмен господин, и затражио веренички накит за свога брата додавајући уз то, да његова цена не може бити већа од 5—6000 динара. После дугог и брижљивог разгледања показаног му накита, непознати је изабрао један пар бриљантских минђуша и 3 бриљантска прстена у вредности 7250 динара, и замолно да се све ове драгоцености метну у једну његову кутију, па којој је стајала адреса: «*Raoul de Santigdannoc*» и занечате с печатом «*O. S.*» Пошто је и ово било свршено, и кутија са накитом остављена

на сто за плаћање, непознати купац, машајући се рукама за потес са новцем, затражи, у овом истом моменту, да му се покаже један златан ланац који беше у излогу. У моменту, док су сопственик радње и његова помоћница обратили сву своју пажњу на тражени ланац, лажан *Сангинон* у тренут ока ичепео је кутију са накитом и на њено место оставио другу, празну, и потпуно сличну првој. За овим је дрски крадљивац испитивао показани му ланац и још многе друге, али му се ни један није свидео. Најзад је тражио рачун од купљеног накита и почео тобож водити новац за исплату, али тек што је отворио новчаник, узвикнуо је: *Ја сам заборавио да сам потрошио један део новца; недостаје ми 1000 динара, али то није ништа, чувајте накит, ја одох часом код једног пријатеља, вратићу се кроз јадан сахат и исплатити рачун.* Разуме се већ, да се није вратио. Пошто је протекло неколико часова од његовог одласка, сопственик радње посумња у цео пазар а нарочито у кутију, која је још лежала на сто, отвори је, и на своје велико запрепашћење, нађе у њој, у место накита, једно парче париског листа *Мали Журнал* од 19. тек. м-ца. Одмах је целу ствар пријавио полицији, која је на све стране разаслала потернице за препређеним и дрским крадљивцем, који има око 40 год. а средњег је стаса, трбушаст, плаво-угасите боје, у црном одећу. У истим потерницама, управник полиције у Бриселу моли све полицијске власти, да лажнога *Сангинона*, у случају проналаска, ухапсе и о томе известе своју претпостављену власт.

На дан 2. тек. м-ца око 9 часова у вече, два непозната зликовца извршили су, у близини болечког моста, разбојништво над Милићем Милосављевићем из В. Поповића, и овом приликом отели му: једну новчаницу од 10 динара, чакшире, гуњ и једну шарену торбу. Један од зликоваца високог је стаса, црномањаст, са црном дугачком брадом, црним великим и засуканим брковима, у одећу сукненом са широким гајтанима, и опанцима. Други је такође црномањаст, шиљатих бркова и браде, одевен као и први. Начелник среза грочанског депешом Бр. 8210, моли све полицијске власти да за овим разбојницима најживље трагају и у случају проналаска њему их стражарно спроведу. УБр. 30171.

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Марјан — Маша Митровић, земљоделац из Бадљевице, није се у остављеном му року предао власти, па с тога је решењем начелства округа смедеревског од 25. пр. м-ца Бр. 11092, *оглашен за хајдука* у смислу чл. 3-ег зак. о хватању и утамањивању хајдука с тим, да је од данас свакоме слободно убити га. **Марјан** има 43 год., стаса је високог, косе и бркова смеђих, очију жутих, носа танка и доста велика; на длану леве руке има белегу од пушчаног зрна услед чега су му и прети згрчени; у одећу је сукненом. Ово се саопштава свима полицијским и општинским властима ради знања и даљег поступка. УБр. 31533.